

“ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ”

การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

การสอนแบบ “เรียนปนเล่น”

ครูอนงค์ ลีสมสกุล ครูต้นแบบ ปี 2542

วิชา การจัดประสบการณ์

ระดับ ก่อนประถมศึกษา

สำนักนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)

สำนักนายกรัฐมนตรื

371.102 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
ส 691 ร “ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้ที่
เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ “เรียนปนเล่น”
โดย ครูอนงค์ ลิ่มสกุล, กรุงเทพฯ : 2545.
79 หน้า
ISBN.....
1. ปฏิรูปการเรียนรู้ 2. อนงค์ ลิ่มสกุล 3. ชื่อเรื่อง

“ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” การปฏิรูปการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน
เป็นสำคัญ การสอนแบบ “เรียนปนเล่น”

โดย ครูอนงค์ ลิ่มสกุล

สิ่งพิมพ์ สกศ.

อันดับที่ 129/2545

พิมพ์ครั้งที่ 1

สิงหาคม 2545

จำนวน

2,000 เล่ม

จัดพิมพ์เผยแพร่

สำนักนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา
ศาสนา และวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)

โทรศัพท์ 0-2668-7123

เว็บไซต์ <http://www.onec.go.th>

สำนักพิมพ์

อรรถพลการพิมพ์

ที่อยู่ 1184/38 ซอยวัดไผ่เงิน ถนนจันทร์

เขตบางคอแหลม กรุงเทพฯ 10120

“ ผู้ที่มุ่งหวังความดีและความเจริญมั่นคงในชีวิต จะต้องไม่ละเลยการศึกษา ความรู้ที่จะศึกษามี 3 ส่วนคือ ความรู้วิชาการ ความรู้ปฏิบัติการ และความรู้คิดอ่าน ตามเหตุผลความเป็นจริง อีกประการหนึ่งจะต้องมีความจริงใจ และบริสุทธิ์ใจ ไม่ว่าในงาน ในผู้ร่วมงาน หรือ ในการรักษาระเบียบแบบแผน ความดีงาม ความถูกต้อง ทุกอย่าง ประการที่สาม ต้องฝึกฝนให้มีความหนักแน่น ทั้งภายในใจ ในคำพูด ”

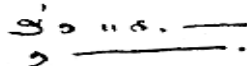
พระบรมราโชวาท ของ
พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชมหาราช

24 มกราคม 2530

คำนำ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมา ครูต้นแบบได้ทำการศึกษาวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของตน รวมทั้งพัฒนาครูเครือข่าย เพื่อเผยแพร่รูปแบบการเรียนการสอนอย่างไม่หยุดนิ่ง เพื่อให้เพื่อนครูทั้งหลายสามารถพัฒนาการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ เอกสาร “ร่วมปฏิรูปการเรียนรู้กับครูต้นแบบ” นี้ เป็นเอกสารที่ครูต้นแบบ ปี 2541 และปี 2542 ได้ส่งผลการปฏิบัติงานวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของตน ที่กลั่นกรองจากประสบการณ์จริงในการจัดการเรียน การสอนออกมาเป็นแนวทาง และวิธีการที่มีประสิทธิภาพ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เห็นความสำคัญและมีความภูมิใจที่ได้เสนอผลงานการวิจัยและพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนของครูต้นแบบ เพื่อนำไปใช้เป็นแบบอย่างแก่ครูในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่เน้นให้ผู้เรียนเก่ง ดี และเรียน รู้อย่างมีความสุข เพื่อยังประโยชน์ให้เกิดแก่ผู้เรียนสำคัญที่สุด และ นำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้และการปฏิรูปการศึกษาของชาติสืบไป

(นายรุ่ง)

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

สารบัญ

หน้า

คำนำ

สารบัญ

กว่าจะเป็นครูต้นแบบ.....	1
การจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ.....	4
การสอนแบบ : เรียนปนเล่น	4
การจัดกิจกรรม โดยกำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน	6
หลักในการจัดกิจกรรมที่ใช้	10
กลวิธีสอนความคิดสร้างสรรค์หลากหลายวิธี	14
กิจกรรมใน 1 วัน ที่ครูจัดให้เด็ก	16
ตัวอย่าง การบูรณาการกิจกรรม	53
ตัวอย่าง แผนการสอน	53
การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน	58
ภารกิจของครูต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้.....	63
จากครูต้นแบบขยายสู่เพื่อนครูเครือข่ายอย่างไม่หยุดยั้ง.....	67
แนะนำครูต้นแบบ ปี 2542.....	71
คณะผู้ดำเนินการ.....	72

การจัดกระบวนการเรียนรู้
ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
การสอนแบบ

เรียนปนเล่น

กว่าจะเป็นครุต้นแบบ

.....

ครูอนงค์ ลิ้มสกุล เกิดวันที่ 4 กันยายน พ.ศ. 2504 บิดา
ชื่อนายเสงี่ยม มารดาชื่อนางกิม ลิ้มสกุล เข้ารับบรรจุแต่งตั้งเป็น
พนักงานเทศบาลข้าราชการครู ในสังกัดเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์
กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ในปี 2526 ด้วยวุฒิ ปก.ศ.
สูง วิชาเอกคณิตศาสตร์ ที่โรงเรียนเทศบาลท่าอิฐ อำเภอเมือง
จังหวัดอุตรดิตถ์ ในตำแหน่งครู 2 โดยได้รับคำสั่งแต่งตั้งเป็นครู
ประจำชั้นให้สอนในชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 สลับกันตลอดระยะเวลา
เวลาที่รับราชการจนถึงปัจจุบัน ได้ศึกษาเพิ่มเติมในปี 2527 จบ
การศึกษาระดับปริญญาตรี วิชาเอกคณิตศาสตร์ จากวิทยาลัยครู
อุตรดิตถ์ และในปี 2543 จบการศึกษาระดับปริญญาโท วิชาเอก
คณิตศาสตร์ จากมหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

รางวัลเกียรติยศที่ได้รับ ได้แก่

- รางวัลชนะเลิศการประกวดสื่อการเรียนการสอน ระดับก่อน-ประถมศึกษา ระดับโรงเรียน
- รางวัลชนะเลิศการประกวดสื่อการเรียนการสอน ระดับก่อน-ประถมศึกษา ระดับเทศบาล
- รางวัลรองชนะเลิศการประกวดสื่อการเรียนการสอน ระดับก่อนประถมศึกษา ระดับจังหวัด
- รางวัลรองชนะเลิศการประกวดการจัดป้ายนิเทศ ในวันแม่แห่งชาติ ระดับจังหวัด
- รางวัลครูผู้ปฏิบัติมีผลงานดีเด่น ระดับก่อนประถมศึกษา ปี 2534 จากคุรุสภา ระดับจังหวัดอุตรดิตถ์
- รางวัลครูผู้ปฏิบัติมีผลงานดีเด่น ระดับก่อนประถมศึกษา ปี 2536 จากคุรุสภา ระดับจังหวัดอุตรดิตถ์
- รางวัลครูผู้ปฏิบัติมีผลงานดีเด่น ระดับก่อนประถมศึกษา ปี 2540 จากคุรุสภา ระดับจังหวัดอุตรดิตถ์
- รางวัลครูดีเด่นของเทศบาล ปี 2540 จากเทศบาลเมืองอุตรดิตถ์
- รางวัลคุรุสภา ระดับก่อนประถมศึกษา ปี 2540 จากคุรุสภา
- รางวัลครูต้นแบบ ปี 2542 จากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

การจัดการกระบวนการเรียนรู้ ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การสอนแบบ : เรียนปนเล่น

.....

การจัดการเรียนการสอนในระดับก่อนประถมศึกษา นั้น ใช้คำว่า “แนวการจัดประสบการณ์” ไม่ใช่คำว่า “การจัดการเรียนการสอน” เหมือนการศึกษาระดับอื่น ๆ คำว่า “ประสบการณ์” ในการศึกษา ก่อนประถมศึกษา นั้น แท้จริงคือคำว่า “หลักสูตร” นั่นเอง เหตุที่ไม่ใช่คำว่า หลักสูตร โดยตรง หลักสูตรจะให้ความสำคัญกับเนื้อหา และการจัดการเรียนการสอนอย่างมีแบบแผน ที่เน้นการสอนอ่าน เขียน ท่องจำ ซึ่งไม่สอดคล้องกับวัยของเด็ก 6 ขวบแรก

การจัดประสบการณ์ จึงหมายถึง การจัดกิจกรรม โดยยึดแนวการจัดประสบการณ์ เพื่อให้เด็กได้พัฒนาตามวัยครบทั้ง 4 ด้าน

ซึ่งได้แก่ ด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา โดยมีได้มุ่งการอ่านออกเขียนได้ แต่เป็นการปูพื้นฐานให้เด็ก โดยคำนึงถึงความสามารถของเด็กเป็นหลัก

การจัดประสบการณ์ที่ดี ควรให้เด็กได้มีการลงมือทำด้วยตนเอง โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 (สกศ., 2528) ดังนั้น อาจมีเด็กที่พร้อมจะอ่านและเขียน ครูก็ต้องส่งเสริมให้เด็กได้พัฒนาขึ้นไปตามความสามารถของเด็กด้วย ไม่ใช่หยุดไว้ก่อนรอเพื่อน ๆ แล้วค่อยไปพร้อม ๆ กัน ทั้งห้อง

กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัย หมายถึง สิ่งที่เด็กได้กระทำ และเกิดการเรียนรู้จากการกระทำนั้น ๆ กิจกรรมสำหรับเด็กปฐมวัยมีหลายกิจกรรม แต่กิจกรรมที่มีลักษณะพิเศษ ผู้จัดต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ เทคนิค และวิธีการในการจัดกิจกรรม จึงสามารถจัดได้

กิจกรรมที่มีลักษณะพิเศษมีขอบข่ายครอบคลุม 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มกิจกรรมเคลื่อนไหว จังหวะ เพลง และคำคล้องจอง
2. กลุ่มกิจกรรมบทบาทสมมติและละคร
3. กลุ่มกิจกรรมนิทาน เรื่องราว และหนังสือสำหรับเด็ก

ซึ่งกิจกรรมทั้ง 3 กลุ่ม มีความสำคัญต่อเด็กปฐมวัยในด้านการสร้างเสริมพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา กิจกรรมแต่ละกลุ่มจะมุ่งเน้นพัฒนาเด็กแต่ละด้านแตกต่างกัน

เพื่อให้เห็นรูปแบบว่าเด็กและครูทำกิจกรรมอะไรกันบ้างภายใน
หนึ่งวัน ครูจึงจัดทำตารางกิจกรรมประจำวัน เพื่อจะได้อธิบายถึง
รายละเอียดว่าแต่ละกิจกรรมในตอนต่อไป

การจัดกิจกรรม โดยกำหนดตารางกิจกรรมประจำวัน

เวลา 07.30 - 08.00 น.	รับเด็กจากผู้ปกครอง
เวลา 08.00 - 08.15 น.	เคารพธงชาติ และ สวดมนต์
เวลา 08.15 - 08.30 น.	ตรวจสอบสุขภาพ พาไปห้องน้ำ
เวลา 08.30 - 08.50 น.	กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
เวลา 08.50 - 09.30 น.	กิจกรรมเสริมประสบการณ์(กิจกรรมในวงกลม)
เวลา 09.30 - 09.50 น.	พักรับประทานของว่าง ภาคเช้า
เวลา 09.50 - 10.50 น.	กิจกรรมสร้างสรรค์ และกิจกรรมเสรี
เวลา 10.50 - 11.30 น.	กิจกรรมกลางแจ้ง
เวลา 11.30 - 12.00 น.	พักรับประทานอาหารกลางวัน
เวลา 12.00 - 14.00 น.	นอนพัก่อน
เวลา 14.00 - 14.10 น.	เก็บที่นอน ล้างหน้า
เวลา 14.10 - 14.30 น.	พักรับประทานของว่างภาคบ่าย
เวลา 14.30 - 14.50 น.	เกมการศึกษา
เวลา 14.50 - 15.00 น.	เตรียมตัวกลับบ้าน

ตารางกิจกรรมประจำวันนี้ สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม ทั้งในเรื่องเวลา และการจัดลำดับกิจกรรมก่อน-หลัง โดยไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามตารางกิจกรรมประจำวันเหมือนกันทุกวันครูสามารถจัดกิจกรรมตามสภาพและเหตุการณ์ของโรงเรียนที่เกิดขึ้นในแต่ละวันได้ เช่น ถ้าอากาศหนาว ครูอาจพาเด็กไปเล่นกิจกรรมกลางแจ้งก่อนก็ได้ ยกเว้นเวลาอาหารสำหรับเด็ก แต่สิ่งสำคัญนั้น ครูควรจัดกิจกรรมให้ครบทั้ง 6 กิจกรรมหลักทุกวัน และควรมีการเชื่อมโยงกิจกรรมให้มีความสัมพันธ์กันด้วย

กิจกรรมที่จัดให้เด็กภายใน 1 วันมี 6 กิจกรรมหลัก คือ

1. กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
2. กิจกรรมสร้างสรรค์
3. กิจกรรมเสรี
4. กิจกรรมกลางแจ้ง
5. กิจกรรมเกมการศึกษา
6. กิจกรรมเสริมประสบการณ์

กิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม ที่จัดให้เด็กในแต่ละวันนั้น เป็นกิจกรรมทั้งหนักและเบา ดังนั้น จึงจัดกิจกรรมให้สลับกันระหว่างกิจกรรมหนักกับกิจกรรมเบา โดยจัดในรูปของการเรียนปนเล่น

การเรียนปนเล่น กิจกรรมการเล่นของเด็กที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างสนุกสนานเพลิดเพลิน เช่น กิจกรรมดนตรี

ศิลปะ นันทนาการ และเกม โดยมีครูคอยกระตุ้นและแนะแนวทาง ที่ถูกต้องให้กับเด็ก จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของสมอง และช่วยให้เด็กปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการมีคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม

สิ่งที่ต้องคำนึงถึงในการจัดประสบการณ์ให้เด็กระดับก่อนประถมศึกษา คือ

1. เริ่มต้นเปิดเรียนทำให้ดี มีครูให้มีการร้องไห้

การที่เด็กกลับบ้านมา เด็กจะรู้สึกเหมือนถูกทอดทิ้ง มีความกลัว และกังวลหลายเรื่องเช่น กลัวกลับบ้านไม่ได้ กลัวครู กลัวปวดปัสสาวะ ปวดอุจจาระ กลัวคนแปลกหน้า กลัวอยู่คนเดียว ไม่กล้าเข้าห้องน้ำคนเดียว ฯลฯ ดังนั้น ครูควรแก้ไขความกังวลใจของเด็กให้หายไปเสียก่อน ทำให้เด็กรู้สึกว่าครูเป็นที่พึ่งของเด็กได้ ทุกเรื่อง เมื่ออยู่ที่โรงเรียน ครูสามารถดูแลเด็กได้ ให้ได้รับความปลอดภัย จนเด็กไม่ร้องไห้เมื่อมาโรงเรียน

2. สร้างสัมพันธภาพที่ดี โดยทุ่มเทความรักให้

เมื่อเด็กมาโรงเรียน ครูต้องสร้างความสัมพันธภาพที่ดี มีความเอื้ออาทรกับเด็กทุกคนให้มาก จนรู้จัก และเข้าใจพฤติกรรมของเด็ก ด้วยการแสดงความรัก การดูแลเอาใจใส่อยู่เสมอ ทำให้เด็กรักตอบครูให้ได้ เมื่อครูได้ความรักจากเด็ก เด็กมีอะไรจะเล่าให้ครู ฟังหมดทุกเรื่อง รู้ว่าเด็กเป็นอย่างไร อยู่ในสภาพครอบครัวเป็น

อย่างไร ครูจะช่วยเหลือเด็กได้อย่างไร

3. สอนในสิ่งที่เด็กสนใจ เรียนรู้ในสิ่งที่เล่น

การทำให้เด็กเกิดการเรียนรู้ ครูต้องทำให้เด็กสนใจอย่างจริงจัง ในขณะที่เด็กเล่นนั้น เด็กมีความสนใจอย่างจริงจังอยู่แล้ว ครูก็ควรฉวยโอกาสนี้ ให้บูรณาการผสมผสานความรู้เข้าไปด้วย เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้จากการเล่นไปด้วย หรือ “เล่นปนเรียน” เด็กสนใจอะไรขณะนั้น ครูก็สอนเรื่องนั้น แล้วจัดกิจกรรมให้เด็กได้เล่น ดังนั้น สิ่งที่ครูควรกระทำ คือการจัดกิจกรรมเล่นปนเรียนให้เด็ก เพราะเด็กเรียนรู้จากการเล่น สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองจากการที่ได้เล่น โดยครูแทรกเนื้อหาสาระใส่ลงไปในขณะที่เด็กเล่น แต่ไม่ควรจะมีมากจนเกินไปจนหมดสนุก

4. ทำในสิ่งที่ชอบ มอบหมายงานในสิ่งที่ทำ

ครู ควรจัดกิจกรรมให้เด็กได้ทำกิจกรรมในสิ่งที่เด็กชอบได้ โดยที่ครูควรจัดกิจกรรม หรือสร้างสถานการณ์ให้เด็กได้สัมผัสอย่างหลากหลาย เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสเลือกทำตามความสนใจ และค้นหาความสามารถของตนออกมาได้

5. ลงมือทำแล้วต้องสำเร็จ งานที่เสร็จแล้วต้องเกิดความภาคภูมิใจ

งานของเด็กที่ทำแล้วต้องสำเร็จ ครูต้องแสดงความรูสึกว่ามีคุณค่า โดยให้เด็กอธิบายในผลงานว่าทำอะไร หมายความว่าอะไร ทำอย่างไรเพราะอะไร ให้เด็กเล่าเรื่องในสิ่งที่เด็กทำ เช่น การวาด

รูประบายสี นำผลงานมาแสดงให้เพื่อน ๆ ดูแล้ว เด็กจะเปรียบเทียบผลงานของตนกับเพื่อนเอง โดยครูไม่ควรชี้ว่าสิ่งที่เป็นปมด้อยของงานเด็ก แต่เด็กจะพัฒนางานของตนขึ้นเอง เมื่อได้ศึกษาคูของเพื่อน ๆ

6. พูดในสิ่งทำจำเป็นสิ่งที่เล่น

การพูดคุยกับเด็ก ทำให้ครูรู้ว่าเด็กคิดอย่างไรอยู่ กำลังคิดจะทำอะไร ทำถูกหรือผิด ทำดีหรือไม่ดี มีความเข้าใจในสิ่งที่รู้มาว่าอย่างไร แล้วคิดอย่างไร การกระทำของเด็กเกิดจากความคิดของเขา ดังนั้น ครูต้องพูดคุยกับเด็กในทุก ๆ โอกาส และทุกเรื่องอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้ทราบความคิดของเขา ว่าคิดอะไรอยู่ เข้าใจถูกต้อง หรือผิด และจะได้แก้ไขความคิดให้เข้าใจในสิ่งที่กระทำได้อย่างถูกต้อง เด็กจะจำและเรียนรู้ในสิ่งที่เล่น ดังนั้น ครูจึงต้องปลูกฝังแทรกคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็กด้วย ในขณะที่เด็กเล่นนอกเหนือจากความรู้

หลักในการจัดกิจกรรมที่ใช้

1. คำนี้ถึงตัวเด็กเป็นสำคัญ โดยสิ่งที่สอนจะต้องเป็นเรื่องดังต่อไปนี้

- 1.1 เด็กให้ความสนใจอย่างจริงจัง
- 1.2 ต้องมีความหมายสำหรับเด็ก
- 1.3 มีประโยชน์ต่อเด็กโดยตรง

1.4 ถ้าเป็นเรื่องที่เด็กไม่ค่อยสนใจ แต่เป็นเรื่องที่เด็กควร
รู้ ครูควรต้องเร้าความสนใจของเด็กให้เด็กสนใจอย่างจริงจังให้ได้ก่อน
ด้วยกลวิธีต่าง ๆ หรือใช้วิธีเชื่อมโยงไปสู่สิ่งที่เด็กกำลังสนใจอยู่

2. จัดประสบการณ์ในรูปกิจกรรม จะช่วยให้เด็กได้รับประสบ-
การณ์ตรง ซึ่งส่งผลให้เด็กเรียนรู้ได้ดียิ่งขึ้น และมีลักษณะของ
กิจกรรม ดังนี้

2.1 เป็นกิจกรรมที่มีความหลากหลาย และให้เด็กได้
ทำตามความสามารถของตน

2.2 ควรจัดกิจกรรมให้มีหลายรูปแบบเช่น การทดลอง
การพาไปศึกษานอกสถานที่ การสาธิต การศึกษาด้วยตนเอง การ
สนทนา การอภิปราย การทนายปัญหา การเล่นเกมกลางแจ้ง การ
เล่นเกมการศึกษา ฯลฯ

2.3 ต้องครอบคลุมการพัฒนาการเด็กให้ครบทั้ง 4 ด้าน

3. คำเน้นถึงความแตกต่างรายบุคคล

เน้นให้เด็กมีโอกาสได้ทำเป็นรายบุคคลให้มากที่สุด ตาม
ความสามารถที่แตกต่างกัน

4. การเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ดีที่สุดในขณะที่

4.1 บรรยากาศที่ดีมีความรื่นรมย์ ใจ
4.2 ครูต้องใช้เทคนิคของการเสริมสร้างความคิดค้นบวก

สร้างความเชื่อมั่นในตนเอง ฝึกให้เป็นเด็กช่างสังเกต มีคุณธรรม
โดยใช้เพลง นิทานธรรมะ โยคะ มีการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ

กับเด็ก และจิตวิทยาในการจูงใจเด็ก

4.3 ใช้เทคนิคของการผ่อนคลายอย่างลึกลับ และสร้างจินตนาการที่มีอิทธิพลอย่างยิ่งกับคลื่นสมอง และเซลล์สมองของเด็ก เช่น การทำสมาธิแบบนีโอ

4.4 จัดสิ่งแวดล้อมและการเรียนรู้ เพื่อที่จะได้พัฒนาเซลล์สมองของเด็กได้อย่างสูงสุด

5. พัฒนาการของเด็กในวัยนี้ปีนสำคัญ (5-6 ปี)

5.1 เริ่มรู้จักตนเอง

- 1) ต้องการความเป็นหนึ่ง ต้องการการยอมรับ
- 2) ชอบพูดเรื่องที่เกี่ยวข้องกับตัวเองเชิง โอ้อวด
- 3) ไม่ชอบถูกสั่ง จะต่อต้านคำสั่ง
- 4) ต้องการเป็นตัวของตัวเอง ความเป็นส่วนตัว

5.2 เรียนรู้ความถูกต้องจากความผิดพลาดของตนเอง

- 1) ไม่ชอบให้ใครมาแกล้ง
- 2) ไม่ชอบถูกตำหนิว่าทำผิด

5.3 มีความสามารถในการวางแผน

- 1) ทำงานเป็นกลุ่มได้
- 2) เสนอความคิดเห็นได้
- 3) สนใจตัวอักษรและรูปภาพ
- 4) ต้องการรู้ความหมายของภาพที่เห็น
- 5) อยากอ่านหนังสือและเขียนสื่อสารกับคนอื่น

ในการจัดกิจกรรมให้เด็กทุกกิจกรรม จะต้องใช้เทคนิคส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ให้กับเด็กด้วย ซึ่ง วิลเลียม (William) ได้ศึกษาถึงเทคนิคส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ พบว่า “การสอนเพื่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์เป็นการสอนเด็กให้รู้จักการคิด การแสดงความรู้สึก และการแสดงออกในวิถิทางของความคิดสร้างสรรค์” ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เหมาะสมกับพัฒนาการของเด็กในวัยนี้

“จินตนาการสำคัญกว่าความรู้” อัลเบิร์ต ไอน์สไตน์ นักวิทยาศาสตร์คนสำคัญของโลกกล่าวไว้อย่างนั้น สำหรับเด็ก ๆ แล้วจินตนาการของพวกเขายังมีอยู่อย่างเต็มเปี่ยมเรามีเทคนิคง่าย ๆ ที่ช่วยจุดประกายความคิดสร้างสรรค์ให้เด็ก ๆ ได้ด้วยการสื่อสาร

จากข้อคิดของ ออสมอน (Osborn) ที่เห็นว่า **ความคิดสร้างสรรค์ คือ ความคิดจินตนาการประยุกต์** ซึ่งหมายถึงจินตนาการที่มนุษย์สร้างขึ้นเพื่อแก้ปัญหาความยุ่งยากที่มนุษย์ประสบ มิใช่เป็นจินตนาการที่ฟุ้งซ่านเลื่อนลอย และ ทอเรนซ์ ได้สนับสนุนว่าความคิดสร้างสรรค์นั้นมิได้เกิดจากการคิดสิ่งที่เป็นเหตุเป็นผลเท่านั้น แต่บ่อยครั้งที่ความคิดสร้างสรรค์ เกิดจากความคิดฝัน หรือเป็นจินตนาการที่ยังไม่เกิดขึ้น หรือมีทางเป็นไปได้ยาก และเช่นเดียวกันกับ ไอน์สไตน์ ก็ได้ย้ำว่า ความคิดจินตนาการเป็นสิ่งสำคัญ และมีคุณค่ากว่าความรู้ หรือความจริงโดยทั่วไป ซึ่งเรามักจะเน้น และให้ความสำคัญอย่างยิ่ง และสอนกันอยู่เป็นประจำ

นอกจากนี้ เดวิส (Davis) ได้เสนอแนวการสอนความคิด

สร้างสรรค์ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นและจากผลการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. สอนให้เกิดจินตนาการ
2. สอนให้เด็กเรียนรู้การสร้างสรรค้โดยการกระทำ
3. สอนให้เด็กเรียนรู้วิธีการระดมพลังสมอง โดยมีหลักเกณฑ์ดังนี้
 - 3.1 ประเวงการตัดสินใจ
 - 3.2 อิศระทางความคิด
 - 3.3 ส่งเสริมปริมาณความคิด
 - 3.4 การระดมความคิดและการปรุ่่งแต่งความคิด

กลวิธีสอนความคิดสร้างสรรค์หลากหลายวิธี

ยกตัวอย่าง เช่น

1. สอนให้รู้จักคิดหาเหตุผล มาโต้แย้งกับสิ่งที่เป็นความเชื่อ เช่น คนแก่ไม่มีใครชอบข้อขัดแย้งก็คือ ไม่จริงคนแก่ได้รับการยกย่องและเป็นที่ยอมรับ ได้รับตำแหน่งสำคัญ ๆ
2. สอนให้รู้จักพิจารณาลักษณะของสิ่งของ สัตว์ มนุษย์ ในลักษณะที่แปลกกว่าที่เคยคิด และคาดไม่ถึงเช่น ลองพิจารณาหมวกว่ามีส่วนใดที่แปลกประหลาด
3. บอกสิ่งที่คาดเคลื่อนไปจากความจริง เช่น ให้เด็กนึกถึงสภาพการณ์ที่ตรงกันข้าม (ถ้ารถยนต์วิ่งในคลอง แทนที่จะเป็นบน

ถนน) ถ้านักเรียนเป็นแมว ที่เจ้าของลืมให้อาหาร ลองคิดดูว่า แมวจะมีวิธีการหาอาหารอย่างไรได้บ้าง

4. การใช้คำถามยั่ว และกระตุ้นให้ตอบ เช่น ถ้าสัตว์พูดได้ อะไรจะเกิดขึ้น ถ้าน้ำท่วมตลอดปี อะไรจะเกิดขึ้น

5. การค้นหาคำตอบ จากสถานการณ์ที่คลุมเครือไม่ชัดเจน เช่น ให้อุภาพยนตร์ค้างไว้แล้วให้ผูกเรื่องต่อไปจนจบ ลองคิดคำสนทนาของตำรวจ 2 คน ซึ่งกำลังยื่นคุ้ยกันริมถนน

6. การตอบสนองความรู้สึกความคิด เมื่อมีสิ่งเร้ามากระทบ เช่น ดูภาพคนในอิริยาบถต่าง ๆ แล้วบอกว่าคนในภาพนั้น ๆ มีความรู้สึกอย่างไร สมมุติเป็นสิ่งที่ไม่มีชีวิต เช่น นาฬิกา ร่ม แล้วให้บอกความรู้สึก

7. การฟังอย่างสร้างสรรค์ เป็นการฝึกให้เกิดความรู้สึกนึกคิด ในขณะที่ฟัง เช่น ฟังเรื่องนิทานแล้วแต่งเป็นเรื่อง ฟังเรื่องแล้ว จำคำบางคำไว้ แล้วบอกว่ามันถึงอะไร

8. การพูดอย่างสร้างสรรค์ เป็นการฝึกให้แสดงความคิดความรู้สึก จินตนาการและบรรยายให้ชัดเจน เช่น ต่อเติมให้เป็นเรื่องจากประโยคที่ให้มา...ถ้าฉันเป็นนางฟ้า... ครูควรกำหนดคำถามให้แล้วให้แต่งเป็นเรื่อง ให้อุภาพแล้วบอกว่าทำให้นึกถึงอะไร

9. การมองภาพให้มีมิติต่าง ๆ เป็นการฝึกให้แสดงความรู้สึกนึกคิดจากภาพในแง่มุมที่ แปลก ๆ ไม่ซ้ำของเดิม เช่น ลองวาดภาพจากสิ่งเร้าที่กำหนดเช่น จากสามเหลี่ยม สีเหลี่ยม เป็นต้น ลอง

วาดภาพต่อเติมให้สมบูรณ์จากเส้นที่กำหนด อาจเป็นเส้นโค้ง เส้นตรงเป็นต้น

เมื่อรู้หลักและจุดมุ่งหมายที่จะต้องปฏิบัติกับเด็กแล้ว ควรนำมาใช้กับเด็ก โดยร่วมมือกันระหว่างครูกับผู้ปกครอง ช่วยกันเสริมช่วยกันเติม ช่วยกันแต่งทั้งที่บ้าน และที่โรงเรียนเป็นวิถีทางที่จะพัฒนาเด็กให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข

กิจกรรมใน 1 วันที่ครูจัดให้กับเด็ก

เมื่อเด็กมาถึงโรงเรียนของครู ครูจะต้องเริ่มต้นปฏิบัติการให้เด็กได้เห็นกิจกรรมที่เพรวพราวพลิวไปตามสถานการณ์ เร่งร้ำให้เด็กมีกิจกรรมที่น่าสนใจ เกิดความกระตือรือร้น ตื่นเต้น สนุกสนาน ทำท่าย สำหรับเด็ก ๆ ดำเนินไปเรื่อย ๆ ทำให้เด็กอยากรู้อยากเห็น และไม่อยากขาดโรงเรียนแม้แต่วันเดียว โดยเริ่มดังนี้

เวลา 7.00-8.00 น.
รับเด็กจากผู้ปกครอง

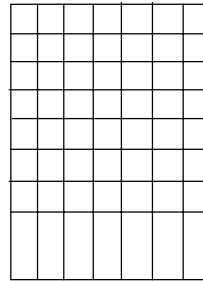
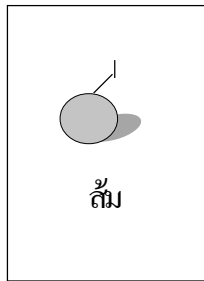
เมื่อผู้ปกครองมาส่งเด็ก ครูรับเด็กแล้ว ควรจะสนทนาพูดคุยกับเด็กและผู้ปกครองในสัปดาห์แรก ๆ เพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับครู และครูก็จะเข้าใจเด็ก รู้วิธีดูแลเด็กแต่ละคนจากผู้ปกครอง จากนั้นให้เด็กสังเกตเครื่องใช้ส่วนตัวของตนเอง ที่เก็บของส่วนตัวว่าเป็นรูปอะไร เหมือนกับของเพื่อนหรือไม่ ฝึกให้เด็กเป็นคนช่างสังเกต จำ

สัญลักษณ์ของใช้ส่วนตัวของคุณ จำผู้เก็บของเครื่องใช้ส่วนตัวของคุณ ให้ได้ และสามารถนำไปเก็บเข้าที่ได้ด้วยตัวเอง โดยทางโรงเรียนจะมีของใช้ เครื่องนอนให้เด็ก พร้อมกับให้ผู้ปกครองป้อนสัญลักษณ์ตามที่ครูกำหนดให้ ส่วนมากจะเป็นรูปภาพสัญลักษณ์ พร้อมชื่อ เช่น รูปดอกไม้ รูปสัตว์ และรูปเครื่องใช้ โดยจะให้สัญลักษณ์ประจำตัวเด็กเป็นรูปภาพปักไว้ที่ของใช้ทุกชิ้น เช่น ที่เครื่องนอน ผ้านก เป็นอน ผ้าเช็ดหน้า และปลอกหมอน เพื่อให้เด็กจำของใช้ของตน ได้ง่ายขึ้น และแต่ละคนจะไม่ซ้ำกัน

เมื่อเด็กเริ่มจำสัญลักษณ์ของตนเองได้ ก็ให้เด็กเริ่มทำงานเลียนแบบผู้ใหญ่ โดยให้เด็กทำเครื่องหมายอะไรก็ได้ในช่องสัญลักษณ์ของตนเอง เป็นการแสดงว่าเรามาโรงเรียนแล้ว โดยเลียนแบบกิจกรรมแบบผู้ปกครอง เวลามารับ-ส่งเด็ก เหมือนการเซ็นชื่อมาทำงาน เป็นการตรวจสอบ ด้วยว่าใครขาดโรงเรียนบ้าง ใครมาบ้าง

ดังตัวอย่าง เช่น สัญลักษณ์ของตัวเองเป็นรูปส้ม ก็ให้เด็กเขียนอะไรก็ได้ลงไปในช่วงที่มีรูปส้ม ครูจะทำเป็นช่องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ลงไปในกระดาษ 1 แผ่น เท่าจำนวนเด็กในห้อง พร้อมสัญลักษณ์ประจำตัว เด็กจะเริ่มขีดเขียน วาดรูป เขียนพยัญชนะ และเขียนชื่อของตัวเอง ตามความสามารถของเด็กแต่ละคน ตามลำดับการมาโรงเรียน ก่อนหลัง ทุกวันเด็กจะต้องใช้เวลาคิดว่า ตนจะทำอะไร วาดรูปหรือเขียนอะไรที่มีความหมายสำหรับตนเอง เพื่อที่จะได้นำไปพูดคุยกับเพื่อน ๆ

ตัวอย่าง ภาพสัญลักษณ์ และการทำเครื่องหมายลงในช่องว่าง
ต่อจากสัญลักษณ์

ตัวอย่าง รูปสัญลักษณ์ใน 1 ช่อง ตัวอย่าง รูปตารางของเด็กทั้งหมด

จากสัญลักษณ์ที่เป็นรูปภาพนี้ ครูอาจเปลี่ยนเป็นตัวเลข หรือ พยัญชนะก็ได้ ตามแต่จะตกลงกับเด็ก หรือจะเริ่มจากรูปภาพที่เด็ก เลือกเองว่า ต้องการภาพใดเป็นสัญลักษณ์ประจำตัวของตนก็ได้ เป็นการหักเหความสนใจจากผู้ปกครองมาที่ครู และเป็นการฝึกเด็ก ให้คิดว่าจะวาดรูปใด โดยไม่ให้เหมือนเมื่อวาน เพื่อให้เด็กมีหน้าที่ รับผิดชอบตนเอง เมื่อมาถึงโรงเรียน เมื่อเข้าห้องครูควรพูดคุยกับ เด็กถึงเรื่องการวาดรูปของเด็กด้วยว่าวาดอะไรเมื่อเช้านี้ หรือปล่อยให้เด็ก ได้มีโอกาสพูดคุยกันถึงภาพที่ตนวาด เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งกันและกัน

เวลา 08.00 - 08.15 น.
เคารพธงชาติ และสวดมนต์

กิจกรรมนี้ เด็กจะได้ฝึกการจัดแถวตามลำดับสูง-ต่ำ ครูควรปลูกฝังให้เด็กมาโรงเรียนแต่เช้าให้ทันเข้าแถวเคารพธงชาติ สวดมนต์ไหว้พระ ฝึกกายบริหาร พร้อมกับทำสมาธิ ให้เด็กยืนตรงเมื่อได้ยินเพลงชาติและเพลงสรรเสริญพระบารมี จะฝึกให้เด็กเป็นผู้นำผู้ตามที่ดีในการทำกิจกรรมหน้าเสาธง โดยจะสับเปลี่ยนหมุนเวียนกันเป็นผู้นำในการเชิญธงชาติ ในการบอกแถว และให้เป็นผู้นำในการทำฝึกกายบริหาร หน้าเสาธงทุกวัน พร้อมกับฝึกการทำสมาธิ เป็นการเตรียมพร้อมให้เด็ก สำหรับจะทำกิจกรรมต่อ ๆ ไป

เวลา 08.15 - 08.30 น.
ตรวจสอบภาพ พาไปห้องน้ำ

กิจกรรมนี้ มีความสำคัญในเรื่องเกี่ยวกับ การปรับตัวของเด็กให้เข้ากับโรงเรียนได้เร็วขึ้น เช่น เด็กบางคนจะไม่ยอมเข้าห้องน้ำ โรงเรียนจะกลั่นไฉนกว่าจะกลับบ้าน ครั้งทนไม่ไหวจะถอดกางเกงไม่ทันทำให้เลอะเทอะ อับอาย เพื่อนรังเกียจ อาจเป็นสาเหตุหนึ่งที่ดีจะไม่อยากมาโรงเรียน ร้องไห้เมื่อมาถึงโรงเรียน ดังนั้น ครูควร

พาเด็กไปเข้าห้องน้ำให้เกิดความคุ้นเคย ให้เด็กรู้จักการใช้ห้องน้ำห้อง
ส้วมอย่างถูกต้อง และไม่กลัวที่จะเข้าห้องน้ำคนเดียว เด็กก็จะกล้า
ไปคนเดียวได้

การตรวจร่างกาย เป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญเช่นกัน เพราะ
ในเรื่องของสุขภาพอนามัยเกี่ยวกับเล็บ ฟัน ผม ต้องหมั่นดูแล
รักษาความสะอาด และตรวจสุขภาพทั่วไป ตัวร้อน มีบาดแผลหรือ
เปลา่ พร้อมกับตรวจสิ่งของที่เด็กนำมาจากบ้าน เพราะเกี่ยวกับ
ความปลอดภัยของเด็ก เช่น เด็กอาจนำเอาของมีคมมาจากบ้าน
อาจเกิดอันตรายกับตนเองและเพื่อนในการเล่นกิจกรรมได้ หรือเด็ก
อาจนำสิ่งของที่มีค่าติดมาโรงเรียนด้วย ดังนั้น ครูจึงควรตรวจร่างกาย
เด็กทุกวันที่เด็กมาโรงเรียน

เวลา 08.30 - 08.50 น.
กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ

กิจกรรมการเคลื่อนไหว เป็นกิจกรรมที่ต้องใช้ส่วนต่าง ๆ ของ
ร่างกายอย่างประสานสัมพันธ์กัน ซึ่งเป็นผลจากการที่เด็กได้รับ
ประสบการณ์ โดยการฝึกการเคลื่อนไหวร่างกายแบบต่าง ๆ โดย
เด็กเรียนรู้ที่จะควบคุมการเคลื่อนไหวของตน ในระยะแรกของการ
เคลื่อนไหว จะเป็นการเคลื่อนไหวตามธรรมชาติ มือจะเคลื่อนไหวแบบ
ปะปะ ส่วนแขนของเด็กจะเคลื่อนไหวตามที่เด็กสั่งการได้ การ

เคลื่อนไหวแบ่งเป็น 3 รูปแบบคือ

1. การเคลื่อนไหวตามธรรมชาติ
2. การเคลื่อนไหวเลียนแบบ
3. การเคลื่อนไหวตามจินตนาการและแบบสร้างสรรค์

ก่อนที่เด็กจะมีการเคลื่อนไหวประกอบจังหวะต่าง ๆ ครูจะให้เด็กเคลื่อนไหวใน 3 แบบ ก่อน ตัวอย่างการเคลื่อนไหวในรูปแบบต่าง ๆ คือ

1. การเคลื่อนไหวตามธรรมชาติ ได้แก่
 - 1) การเคลื่อนไหวอยู่กับที่ได้แก่ การปรบมือ ผงกศีรษะ ขยับตา ชันเข่า ตะเท้า พุด เคลื่อนไหวแขนและมือ เท้าและปลายเท้า
 - 2) การเคลื่อนไหวแบบไม่อยู่กับที่ได้แก่ คืบ คลาน เดิน วิ่ง กระโดด ก้าวกระโดด กลิ้งตัว ม้วนตัว ยืดตัว
2. การเคลื่อนไหวเลียนแบบ มี 4 ลักษณะคือ
 - 1) เลียนแบบท่าทางสัตว์
 - 2) เลียนแบบท่าทางคน
 - 3) เลียนแบบเครื่องดนตรีกลไก เครื่องเล่น
 - 4) เลียนแบบปรากฏการณ์ธรรมชาติ
3. การเคลื่อนไหวตามความคิดสร้างสรรค์ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้ ต้องอาศัยประสบการณ์เดิมที่เด็กมี แล้วนำมาผสม

ผสมผสานกับความคิดใหม่ เกิดขึ้นเป็นความคิดสร้างสรรค์ การจัดกิจกรรม การเคลื่อนไหว มีวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว ดังนี้

- 1) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการใช้ร่างกายเคลื่อนไหว อย่างประสานสัมพันธ์และสง่างาม
- 2) เพื่อให้เด็กได้ตระหนักว่า ร่างกายมีส่วนเกี่ยวข้องกับ สภาพแวดล้อม ความสมดุล และการประสานสัมพันธ์ ของมือและตา
- 3) เพื่อให้เด็กสามารถเคลื่อนไหวร่างกายประกอบ กับ การแสดงกิจกรรมอื่นได้ เช่น การเคลื่อนไหวประกอบ เพลง จังหวะ คำคล้องจอง และเกมต่าง ๆ
- 4) เพื่อส่งเสริมความสามารถในการแสดงออกทางอารมณ์ และความคิดด้วยการเคลื่อนไหว

แนวการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหว

1. ให้โอกาสเด็กในการเคลื่อนไหว
2. จัดสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนกิจกรรมการเคลื่อนไหว
3. จัดเวลาสำหรับกิจกรรม
4. กระตุ้นและส่งเสริมให้เด็กทดลองกิจกรรมเคลื่อนไหวแบบต่าง ๆ
5. สาธิตวิธีเคลื่อนไหว เมื่อเด็กต้องการให้ทำให้ง่าย
6. เมื่อเด็กมีร่างกายไม่สมบูรณ์ ผิดปกติ ครูต้องให้คำแนะนำ

พร้อมกันให้กำลังใจและความอบอุ่น

7. ให้เด็กเข้าใจวิธีการเคลื่อนไหว โดยมีอุปกรณ์อื่น ๆ ประกอบด้วยการสาธิตประกอบคำแนะนำ

8. ให้เด็กได้มีโอกาสเคลื่อนไหว โดยสำรวจตัวเอง ผู้อื่น รูปทรง และลีลาในการเคลื่อนไหวของสิ่งต่าง ๆ

9. ให้เด็กได้มีโอกาสสำรวจเกี่ยวกับเคลื่อนไหวที่สัมพันธ์กับเนื้อที่ เวลาและแรง ซึ่งสิ่งเหล่านี้ จะให้ประสบการณ์ด้านคำศัพท์แก่เด็ก

อุปกรณ์

อุปกรณ์ ที่นำมาใช้ประกอบในการเคลื่อนไหว ทำให้เด็กมีการเคลื่อนไหวที่เร็ว กระตุ้นเด็กให้เกิดความสนุกสนานขึ้น เช่น เชือก กลอง กระจิ่ง รำมะนา ไม้เคาะจังหวะ ลูกเช้ค กรับ ฉิ่ง ฉาบ ผ้าพันคอ เทป หรือเครื่องเทป

บทบาทของครู

1. สร้างบรรยากาศให้เด็กมั่นใจ
2. ไม่ควรบังคับให้เด็กทำตามคำสั่ง เพราะจะทำให้เด็กชะงักความคิดและไม่กล้าแสดงออก
3. สนับสนุนให้เด็กได้คิดเองทำเอง
4. กิจกรรมควรจัดในช่วงเวลา 15-20 นาทีทุกวัน

5. ควรใช้เวลาเด็ก 2-3 นาที เพื่อพักผ่อนอิริยาบถ
6. ควรจัดให้สัมพันธ์กับประสบการณ์อื่น ๆ ที่จัดไว้ในวันเดียวกัน
7. กำหนดกติกา และตกลงสัญญาก่อนเริ่มกิจกรรม

การประเมินผลกิจกรรม

การประเมินกิจกรรม เพื่อดูความก้าวหน้าของเด็ก วิธีการประเมินอาจทำได้ โดยการสังเกตและบันทึกรายการที่จะสังเกต และทำเป็นตาราง ดังนี้

- ความแข็งแรงของร่างกาย
- ความอดทน
- ความยืดหยุ่น
- ความสมดุล
- การแสดงออกทางความรู้สึกและความคิด
- กำลัง
- ความกระฉับกระเฉง
- ความเร็ว
- การประสานสัมพันธ์

กิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมพัฒนาการให้เด็กรู้จัก และใช้ส่วนต่าง ๆ ของร่างกายได้อย่างคล่องแคล่วว่องไวขึ้น และเป็นกิจกรรมที่ระบายความเครียดทำให้เด็กสนุกสนาน เป็นการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายเป็นหลัก และทางด้านจิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญาเป็นอันดับรอง

การนำกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะมาสอนเด็กนั้น จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีความเข้าใจในลักษณะพิเศษเฉพาะของเด็กวัยก่อน

ประถมศึกษา กล่าวคือ เด็กวัยนี้ กล้ามเนื้อส่วนใหญ่เจริญเติบโต โดยเฉพาะส่วนแขน ขา และลำตัว การสอนกิจกรรม จึงควรหนักไปในทางการใช้กล้ามเนื้อส่วนใหญ่ เช่น ส่วนแขนและขา

เด็กในวัยนี้ เป็นวัยชอบทำตามใจตนเอง การเล่นรวมกลุ่มมักไม่เกิน 7 คน กิจกรรมที่สอน จึงควรให้ฝึกทั้งเล่นตามลำพัง หรือแบ่งเป็นกลุ่มเล็ก ๆ 4-7 คน

นักการศึกษามีความเชื่อว่า การฝึกจังหวะให้กับเด็กตั้งแต่เล็ก จะช่วยให้เด็กเกิดทักษะพื้นฐานในการเรียนวิชาต่าง ๆ ต่อไป เช่น ภาษา สังคม นาฏศิลป์ ฯลฯ และยังช่วยลดปัญหาอุปนิสัยที่เกิดขึ้นกับเด็กขณะที่เรียนอยู่ในโรงเรียนด้วย

วิธีจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะสำหรับเด็ก ควรเริ่มจากการเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ไม่มีความเป็นระเบียบ และวิธีการที่ยืดหยุ่นมากนัก เช่น ให้เด็กได้กระจายอยู่ภายในห้อง และเคลื่อนไหวอย่างอิสระ ควรให้เด็กได้แสดงออกอย่างเป็นอิสระ และเป็นไปตามความนึกคิด สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ ได้

การฝึกให้เด็กเป็นผู้นำ-ผู้ตาม ครูควรให้เด็กได้แสดงออกในการเป็นผู้นำผู้ตาม เช่น ยืนเป็นวงกลม ให้เด็กออกไปยืนกลางวง ทำท่าผู้นำ แล้วให้เด็กอื่น ๆ ทำตาม พร้อมกับให้เด็กวิ่งรอบวงกลม โดยวนคนละข้างกัน เป็นการฝึกกิจกรรมที่มี 2 กิจกรรมพร้อม ๆ กัน เป็นการท้าทายความสามารถของเด็ก

เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

1. ควรเริ่มกิจกรรมจากการเคลื่อนไหวที่เป็นอิสระ และมีวิธีการที่ไม่ยุ่งยากมากนัก เช่น ให้เด็กได้กระจายอยู่ภายในห้อง หรือบริเวณที่ฝึกและให้เคลื่อนไหวไปตามธรรมชาติของเด็ก
2. ควรให้เด็กได้แสดงออกด้วยตนเองอย่างอิสระ และเป็นไปตามความนึกคิดของเด็กเอง ครูไม่ควรชี้แนะ
3. ควรเปิดโอกาสให้เด็กหาวิธีเคลื่อนไหว ทั้งที่ต้องเคลื่อนที่ และไม่ต้องเคลื่อน ที่เป็นรายบุคคล เป็นคู่เป็นกลุ่ม ตามลำดับไป
4. ควรฝึกให้ใช้สิ่งของที่อยู่กับตัวเด็กเศษวัสดุต่าง ๆ เช่น กระดาษหนังสือพิมพ์ เศษผ้า ท่อนไม้ เข้ามาช่วยในการเคลื่อนไหว และให้จังหวะ
5. ควรกำหนดจังหวะสัญญาณนัดหมายในการเคลื่อนไหวต่าง ๆ หรือเปลี่ยนท่า หรือหยุดให้เด็กทราบ เมื่อทำกิจกรรมทุกครั้ง
6. ควรจัดให้มีเกมการเล่นการแข่งขันกันบ้าง แต่นาน ๆ ครั้ง เพื่อให้เด็กสนใจมากขึ้น
7. หลังจากเด็กได้ออกกำลังเคลื่อนไหวร่างกายแล้ว ต้องให้เด็กพักผ่อน โดยอาจให้นอนเล่นบนพื้นห้อง นั่งพัก หรือเล่นบทบาทสมมติเป็นตุ๊กตา อาจเปิดเพลงจังหวะช้า ๆ เบา ๆ ที่สร้างความรู้สึกให้เด็กอยากพักผ่อน

เวลา 08.50 - 09.30 น.
กิจกรรมเสริมประสบการณ์ (กิจกรรมในวงกลม)

กิจกรรมวงกลม คือกิจกรรมที่ครูและเด็กร่วมกันทำ เพื่อให้เด็กเกิดความคิดรวบยอด และเพิ่มพูนทักษะต่าง ๆ ได้แก่ การฟังนิทาน การทดลองต่าง ๆ ซึ่งสัมพันธ์กับเนื้อหาในหน่วย ในบางสถานการณ์ อาจนำไปเรียนที่ได้ต้นไม้ หรือนอกสถานที่ เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาการทางด้านสติปัญญาเป็นหลัก และทางด้านจิตใจอารมณ์ สังคม และร่างกายเป็นอันดับรอง เป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ และครูมานั่งทำกิจกรรมร่วมกันในลักษณะเป็นวงกลม ครั้งวงกลม หรือรูปแบบอื่น ที่เด็กสามารถมองเห็นกันได้อย่างทั่วถึง และมีพื้นที่ว่างสำหรับทำกิจกรรมร่วมกันได้เป็นกลุ่มใหญ่

ครูและเด็ก จะร่วมสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การรับรู้ร่วมกัน เช่น การชี้แจงข้อตกลง แล้วไปศึกษานอกสถานที่ การให้ความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา วิธีการสาธิต การเล่นเกมบทบาทสมมุติ เป็นต้น ดังนั้น กิจกรรมนี้ จึงเน้นหนักไปทางด้านเนื้อหา ครูจึงควรหากิจกรรมที่เด็กได้พัฒนาทางด้านสติปัญญา ซึ่งเป็นกิจกรรมที่เด็ก ๆ ควรจะได้ทดลองทำ หรือปฏิบัติด้วยตัวเอง สังเกตเห็นด้วยตัวเอง เป็นการเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง

บทบาทของครู ในการดำเนินกิจกรรมนั้น ครูควรลดบทบาทในการเป็นผู้สอน โดยการบอกเนื้อหา แต่ครูจะเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กคิด แก้ปัญหา ฝึกการสังเกต ส่งเสริมให้เด็กได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 และสร้างบรรยากาศให้เด็กมีอิสระในการคิด กล้าแสดงออก ให้โอกาสได้ร่วมกิจกรรม และการเรียนรู้ โดยผ่านสื่อและกิจกรรมต่าง ๆ ให้ได้มากที่สุด

ลักษณะการจัดเนื้อหา

การจัดเนื้อหา เป็นการเตรียมสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตแบบบูรณาการ โดยจัดเป็นหน่วยการสอนประจำสัปดาห์แบบบูรณาการ ตลอดปีการศึกษา โดยให้ครอบคลุมเนื้อหาวิชา 4 กลุ่มประสบการณ์ 11 วิชา ดังนี้

กลุ่มที่ 1 วิชาภาษาไทย วิชาภาษาอังกฤษ

กลุ่มที่ 2 วิชาคณิตศาสตร์

กลุ่มที่ 3 วิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต วิชาวิทยาศาสตร์ และวิชาสุขศึกษา

กลุ่มที่ 4 วิชาสร้างเสริมลักษณะนิสัย วิชาฝึกประสาท วิชาศิลปะ วิชาเกมการศึกษา วิชาเพลงดนตรี จังหวะการเคลื่อนไหว และนิทาน

ในแต่ละวิชา มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องเป็นเรื่องเดียวกันแบบบูรณาการนั่นเอง ทั้งนี้เนื้อหานั้น อาจเป็นเรื่องที่เด็กสนใจใคร่รู้ในขณะนั้น แล้วนำมาเชื่อมโยงกับเรื่องที่ครูตั้งใจจะสอน แต่ไม่ควร

มากขึ้นไปจนหมดความสนใจในเรื่องที่ตนเองต้องการรู้ ควรให้รายละเอียดในเรื่องที่เด็กอยากรู้มากกว่าเรื่องที่ครูตั้งใจจะสอน

ประเภทของกิจกรรมในวงกลม สามารถจัดกิจกรรมได้ดังนี้

1. สนทนา ซักถาม หรืออภิปราย เช่น การจัดกิจกรรมเนื้อหาตามแนวการจัดประสบการณ์
2. การสาธิตและการทดลองเช่นสาธิตการประกอบอาหาร การทดลอง การปลูกพืช ทัศนศึกษา
3. การเล่านิทาน เล่าเรื่อง พูดคำคล้องจอง ปริศนาคำทาย
4. การเล่นเกมบทบาทสมมุติและละครสร้างสรรค์

จุดประสงค์

1. เพื่อให้เด็กเป็นผู้ฟังและผู้พูดที่ดี
2. รู้จักใช้ความสังเกตและร่วมแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล
3. ฝึกความรับผิดชอบและการปฏิบัติตามข้อตกลง
4. ฝึกให้เด็กกล้าแสดงออก
5. มีส่วนร่วมในการปฏิบัติทดลองและเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง
6. มีคุณธรรม จริยธรรมและลักษณะนิสัยที่ดี
7. มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

สิ่งที่ต้องการเน้น

สิ่งที่ต้องการเน้น คือ เด็กได้กระบวนการในการเรียนรู้มากกว่า

เนื้อหา เพราะเมื่อเด็กได้ใช้กระบวนการต่าง ๆ ดังกล่าว จนเกิดการเรียนรู้ เนื้อหาความรู้จะตามมาเอง ในกิจกรรมนี้ ควรจัดที่นั่งเป็นรูปวงกลมหรือครึ่งวงกลม ทั้งนี้เพราะให้เด็กรู้สึกอบอุ่นใกล้ชิดครู เด็กไม่บังกัน ครูมองเห็นเด็กได้ทุกคน เด็กมีสมาธิในการปฏิบัติกิจกรรมได้มากกว่า อาจให้เด็กนั่งกับพื้นหรือนั่งบนเก้าอี้แล้วแต่ความเหมาะสม ถ้านั่งกับพื้นเด็กจะสมาธิสั้น บางครั้งจะเหยียดขาอนเกลือกกลิ้งไม่อยู่นิ่งแต่การเคลื่อนย้ายจะสะดวกกว่า ส่วนนั่งบนเก้าอี้จะควบคุมง่ายแต่การเคลื่อนย้าย ในการทำกิจกรรมจะไม่สะดวก

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

การจัดกิจกรรม ใช้เวลา 15-20 นาที ถ้าใช้เวลานาน เด็กจะเบื่อ ครูอาจใช้กิจกรรมประเภทใช้ความคิด ประเภทใช้กำลังสลับกับกิจกรรมเบา ๆ เช่น การฟังนิทาน การร้องเพลงประกอบท่าทาง วิธีดำเนินกิจกรรม

1. **ขั้นนำ** อาจเป็นเพลง คำคล้องจอง ปริศนาคำทาย ทำคำใบ้ ฯลฯ เพื่อชักนำ กระตุ้นให้เด็กสนใจในเนื้อหา

2. **ขั้นสอน** เป็นการจัดกิจกรรมที่ต้องการให้เด็กได้รับความรู้และประสบการณ์ในลักษณะต่าง ๆ เช่น

1) **การสนทนา ชักถาม อภิปราย** เป็นการพูดคุยซักถามระหว่างครูกับเด็ก เด็กกับเพื่อน ซึ่งเป็นการนำเนื้อหามาจากแผนการจัดประสบการณ์หรือเรื่องที่เด็กสนใจ โดยใช้ของจริง ของ

จำลอง รูปภาพ ฯลฯ

2) การสาธิตและการทดลอง เป็นการทำกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ตรงเพราะได้ทดลองปฏิบัติด้วยตนเอง ได้สังเกตและเห็นการเปลี่ยนแปลงในสิ่งที่ตนเองได้ทดลองเป็นการฝึกทักษะในการสังเกตเช่น

● การประกอบอาหาร ในบางหน่วย เช่น เรื่องผักผลไม้ ไข่หรือเนื้อสัตว์ ฯลฯ ครูอาจให้เด็กได้มีส่วนร่วมในการประกอบอาหารและรับประทานอาหารร่วมกันหลังจาก ทำกิจกรรมจบแล้ว ซึ่งอาจเป็นการประกอบอาหารอย่างง่าย ๆ แต่เด็กจะได้รับประสบการณ์ตรงอย่างมากมาจากการสังเกตเช่น

- การเปลี่ยนแปลงของอาหารจากดิบเป็นสุก
- การรับรู้รสชาติอาหาร
- การรับกลิ่นอาหาร
- การรับรู้ความรู้สึกร้อน อุ่น เย็น
- เข้าใจศัพท์ต่าง ๆ เช่นการเคี้ยว การทอด การสุกไม่สุก ใสน้ำ หยดน้ำ
- การทดลองเลี้ยงหนอนผีเสื้อ
- การทดลองทางวิทยาศาสตร์ซึ่งเป็นเรื่องง่าย ๆ ไม่

ซับซ้อนเกินไป

3) ทักษะศึกษา ครูอาจพาเด็กไปเรียนนอกห้อง หรือ นอกโรงเรียน

- นอกห้องเรียน ได้แก่ ห้องต่าง ๆ สนาม บริเวณรอบ ๆ ภายในโรงเรียน
- นอกโรงเรียน ได้แก่ สถานที่สำคัญที่ตั้งอยู่ใกล้ ๆ โรงเรียน

เมื่อเด็กมีความเข้าใจ มีทักษะการศึกษานอกสถานที่ที่คิดแล้ว จึงค่อยออกไปให้ไกลจากโรงเรียน เพื่อให้เด็กได้รับประสบการณ์ที่ต่างไปจากการเรียนในห้องเรียน แต่ครูจะต้องดูแลเอาใจใส่ในเรื่องความปลอดภัย

4) การเล่านิทาน ครูจะเล่านิทานเกี่ยวกับเรื่องราวที่ครูต้องการให้เด็กมีความเข้าใจ หรือปฏิบัติตามเป็นการปลูกฝัง หรือสอนบางเรื่องที่เป็นนามธรรม เด็กสามารถเข้าใจได้ดี เพราะเด็กในวัยนี้ชอบฟังนิทานในการเล่านิทานควรมีหุ่น หรือสื่อต่าง ๆ ทุกครั้ง

5) บทบาทสมมุติและละครสร้างสรรค์ เด็กในวัยนี้ชอบเล่นเช่นนี้เป็นปกติ ยิ่งเด็กที่มีโอกาสให้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเล่นเพียงใด การเล่นบทบาทสมมุติของเด็ก จะยิ่งมีคุณภาพและเด็กจะได้รับประโยชน์จากการเล่นนี้อย่างมาก การเล่นบทบาทสมมุติควรเกิดจากนึกคิดของเด็กเอง ไม่ใช่เกิดจากผู้ใหญ่เป็นผู้แนะนำ

6) ละครสร้างสรรค์ จะช่วยให้เด็กที่เป็นผู้แสดง และผู้ดูได้ทำความเข้าใจดียิ่งขึ้นกับสถานการณ์ต่าง ๆ และสามารถจัดสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดียิ่งขึ้น

7) หลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ครูควรใช้คำถามปลาย

เปิดในลักษณะต่าง ๆ ที่ชวนให้เด็กคิดหาเหตุผล คำถามไม่ควรเป็นคำถามที่มีคำตอบ ว่าใช่ หรือไม่ใช่ ในการตั้งคำถามแต่ละครั้ง ครูจะต้องใจเย็นให้เวลาเด็กได้คิดหาคำตอบ

3. ขั้นสรุป เป็นการสรุปเนื้อหาทั้งหมด เพื่อให้เด็กเข้าใจยิ่งขึ้น อาจจะสรุป โดยการใช้คำถาม คำคล้องจอง เกม ฯลฯ

การประเมินผลกิจกรรม

การประเมินโดยครู สรุปได้ว่าเด็กมีความเข้าใจในกิจกรรมต่าง ๆ มากน้อยเพียงใด ซึ่งตรงกับจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ โดยการสังเกต ความสนใจของเด็กขณะทำกิจกรรม ความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย ความร่วมมือในการทำกิจกรรม การสนทนาซักถาม การตอบคำถามของเด็ก หรือการดูผลงานที่เด็กทำ

เทคนิคการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

1. ในขณะที่เด็กทำกิจกรรม หรือหลังจากทำกิจกรรมเสร็จแล้ว ครูควรใช้คำถามปลายเปิดที่ช่วยให้เด็กคิด ไม่ควรใช้คำถามที่มีคำตอบว่าใช่ ไม่ใช่
2. ครู ควรยอมรับความคิดเห็นที่หลากหลายของเด็ก และใช้โอกาสเด็กได้ฝึกคิด
3. ครู อาจเชิญวิทยากรมาให้ความรู้แก่เด็ก เช่น พ่อแม่ ตำรวจ หมอ ทหาร ฯลฯ จะช่วยทำให้เด็กสนใจและสนุกสนาน

ของพ่อแม่ของเขา หรือบุคคลอื่น ๆ เช่น พยาบาล หมอ ตำรวจ ทหาร แม่ค้า ฯลฯ

เด็กเล่นเป็นกลุ่ม ช่วยให้เด็กเข้าใจซึ่งกันและกัน เด็กมีพัฒนาการทางอารมณ์ หากเล่นโดยคิดถึงตนเองเป็นใหญ่ก็ต้องเสียเพื่อน

ครู มีหน้าที่ดูแลเด็กขณะเล่น สามารถเรียนรู้และเข้าใจเด็กได้ การเล่นของเด็กย่อมต่างกัน เป็นไปตามที่เขาได้ประสบกับปัญหาชีวิตประจำวันของเขา และตามระดับวุฒิภาวะที่มีความแตกต่างกัน ครูที่จะต้องค้นให้พบว่า การเล่นสมมุติในบทบาทของการเลียนแบบของเด็กนั้น จะสามารถบอกอะไรแก่ครูได้บ้าง ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการทางธรรมชาติของเขา และเขาแสวงหาวิธีเล่นต่าง ๆ อะไรบ้าง และวิธีใดบ้างที่เด็กสามารถจะได้อิสระในการเล่นต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่

2. ศูนย์ทักษะ

ศูนย์นี้ เป็นกิจกรรมเตรียมสร้างเสริมภาษาไทยและคณิตศาสตร์

1) กิจกรรมเตรียมสร้างเสริมทักษะภาษาไทย

การสอนภาษาไทยสอนตามลำดับขั้นตอน ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน เขียน คือต้องฝึกให้เด็กฟัง พูด อ่าน เขียน คือต้องฝึกให้เด็กฟัง พูด ให้รู้เรื่องก่อนแล้วจึงอ่าน การอ่านก็อ่านจากเรื่องที่เรียนในวันนั้น (สื่อที่ครูเตรียมไว้ มีบัตรคำ บัตรภาพ และ

ของจริง มาประกอบเป็นแผนภูมิ และอ่านเปล่าปาก) เมื่อเด็กสามารถฟัง พูด อ่าน ได้แล้ว และมีความพร้อมเด็กจะเขียนได้เอง เพราะถ้าไม่สอนตามลำดับขั้นตอนแล้ว จะมีผลเสียมากกว่า

2) กิจกรรมเตรียมสร้างเสริมทักษะทางคณิตศาสตร์

การสอนให้เด็กรู้ค่าของตัวเลข จำนวนนับ จำนวนเพิ่ม จำนวนลด เปรียบเทียบขนาด เพื่อนำตัวเลขไปใช้กับชีวิตประจำวัน ให้เด็กได้สัมผัสด้วยมือตนเอง เป็นการพิสูจน์เพื่อค้นหาคำตอบด้วยตนเองได้

3. ศูนย์วาดรูปสี่เหลี่ยม

ศูนย์นี้ ต้องเตรียมอุปกรณ์ให้พร้อมกระดาษ ดินสอ และสี่เหลี่ยม เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ และการฝึกความพร้อมทางประสาทสัมผัส การใช้มือกับตาด้วยกัน อันจะเป็นทางนำไปสู่การเขียนหนังสือได้รวดเร็วสวยงาม

ผลงานของเด็ก ควรให้เด็กได้มีโอกาสเล่าเรื่องจากภาพที่ตนวาด โดยครูเป็นคนเขียน หรือให้เด็กเขียนก็ได้ ถ้าเด็กเขียนได้ พร้อมกับอ่านให้เด็กฟังขณะที่เขียน

4. ศูนย์กิจกรรมพิเศษ

ศูนย์นี้อาจจัดให้มีการเล่นกับสีแบบต่าง ๆ ขึ้นได้ เช่น การหยดสี การเทสี การเป่าสี การทับสี การเขียนภาพด้วยฟองน้ำ การเขียนภาพบนกระดาษเปียก การเขียนภาพด้วยเชือก การเขียน

ภาพด้วยหลอดด้าย การเขียนภาพด้วยด่างทับทิม การลูนสี (ใช้สี
ฝุ่นผสมกาวน้ำ) การพิมพ์ด้วยกระดาษขี้มูม การพิมพ์ภาพด้วยพืช
การพิมพ์ภาพด้วยเศษวัสดุ การโรยสีบนกระดาษเปียก การวาดรูป
ด้วยกาวน้ำโรยด้วยทราย การใช้ดอกไม้สีต่าง ๆ วาดรูป

การจัดกิจกรรมไม่ควรซ้ำ ครูควรจะเปลี่ยนกิจกรรมหมุนเวียน
มาอีก เมื่อเด็กขอให้จัดซ้ำอีก กิจกรรมนี้ เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์
และฝึกความพร้อมทางประสาทสัมผัส การใช้มือกับตาด้วยกัน อัน
จะนำไปสู่การเขียนหนังสือได้เร็ว และสวยงามยิ่งขึ้น

ผลงานเด็ก ต้องให้เด็กได้มีโอกาสจินตนาการจากภาพแล้ว เล่า
เป็นเรื่องว่าทำเป็นรูปอะไร ทำไมจึงคิดเป็นทำรูปนี้ขึ้นมา

5. ศูนย์งานกระดาษ

ศูนย์นี้ ให้เด็กได้ฉีก ตัด ปะ กระดาษ หรือพับกระดาษ
ม้วนกระดาษเล่น เป็นงานกิจกรรมสร้างสรรค์จากกระดาษ เป็น
การฝึกความพร้อมทางประสาทสัมผัส การใช้มือกับตาด้วยกัน อาจ
จะเป็นทางนำไปสู่การเขียนหนังสือได้เร็ว และสวยงาม

6. ศูนย์ปั้น

ศูนย์นี้ ให้เด็กได้ปั้นดินเหนียว แบ่งทำขนมเช่นแป้งบัวลอย
แป้งสาธุ แป้งขนมปัง ปั้นกระดาษเช่นน้ำและดินน้ำมัน ใช้อย่างใด
อย่างหนึ่งของแต่ละวัน เป็นกิจกรรมสร้างสรรค์ ฝึกความพร้อมใน
การใช้มือ ให้เกิดเขาวงกตได้อย่างดี ฝึกให้ขยัน ทำงานแฝง

คุณธรรม และมีมารยาททางสังคมอยู่ในตัว รู้จักแบ่งปัน เรียนรู้ร่วมกับเพื่อน

7. ศูนย์วาดรูปสีน้ำพุกัน

ศูนย์นี้ ฝึกให้เด็กได้วาดรูปโดยอิสระ โดยมีกระดาษและสีน้ำ แล้วให้เด็กได้วาดรูปเองอย่างอิสระ เป็นงานกิจกรรมสร้างสรรค์จินตนาการ และการฝึกความพร้อมทางประสาทสัมผัส การใช้มือกับตาพร้อมกัน อันจะเป็นทางนำไปสู่การเขียนหนังสือได้รวดเร็วสวยงาม

8. ศูนย์หนังสือ

ศูนย์หนังสือจัดอยู่ ณ มุมสงบ ภายในห้อง จัดที่วางหนังสือชวนใจให้เด็ก ๆ เข้าไปนั่งอ่าน จัดวางและตกแต่งม้านั่งให้สบาย ชวนใจให้เด็กเข้าไปนั่ง ฝึกเด็กให้มีความสุขรักการอ่าน มารยาทการใช้หนังสือ พร้อมทั้งฝึกให้เด็กรู้จักจับหนังสือ วิธีเปิดปิดหนังสือ และ การเก็บหนังสือเข้าที่เดิมให้เรียบร้อยดูสวยงาม

9. ศูนย์ไม้บล็อก

ศูนย์นี้ เป็นเครื่องเล่นสร้างสรรค์การเรียนรู้ต่าง ๆ คือ

1. เรียนรู้การทำงานเป็นกลุ่ม การก่อสร้าง งานสร้างสรรค์
2. เด็กได้แสดงออกด้านความรู้สึก
3. แสดงความรู้สึก ลดความก้าวร้าว ระราน
4. ระบายความกังวลใจและกลัวที่หึงหวง

5. บรรลุความสำเร็จและมีพัฒนาการทางสังคม
6. มีความเป็นระเบียบ มีการตัดสินใจ และมีเหตุผล
7. เล่นสมมุติ แสดงบทบาทและการเล่นแบบติดพัน

การก่อสร้างนี้ ครูควรสนับสนุนให้เด็กได้เล่นสร้างสิ่งที่ต้องการร่วมกันเป็นกลุ่ม ไม่ควรสนับสนุนให้ต่างคนต่างสร้าง และได้ให้เด็กได้เล่าเรื่องจากสิ่งที่ตนสร้างร่วมกันกับเพื่อน ให้เพื่อนให้ครูทราบว่าคุณกำลังทำอะไร

10. ศูนย์เล่นกับน้ำ

การเล่นน้ำพร้อมอุปกรณ์ เป็นการส่งเสริมคณิตศาสตร์ จากการเล่นที่เด็กเล่นตวง การวัด การทดลองของที่ลอยน้ำ ของจมน้ำ เรียนรู้ธรรมชาติ จากการสัมผัสเป็นของเหลว ถ้าถูกกดแรง ๆ จะพุ่งออกมาเป็นสายลงสู่ที่ต่ำ การเล่นกาลักน้ำ การเล่นทำให้ทราบคุณสมบัติของน้ำ ว่าไหลจากที่สูงลงสู่ที่ต่ำ จะเปลี่ยนแปลงไปตามภาชนะที่ใส่ เป็นตัวทำลายของแข็งได้ ฯลฯ

11. ศูนย์ทราย

ทราย เป็นเครื่องเล่นที่ให้ความพึงพอใจแก่เด็ก ๆ ใช้ประดิษฐ์สิ่งก่อสร้างเล่น เมื่อได้เล่นติดต่อกันนาน จะมีประสบการณ์ความสามารถในเชิงเล่นก่อสร้าง และเล่นสมมุติบทบาทของการเลียนแบบมากยิ่งขึ้น เด็กจะนำสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นธรรมชาติมาเพิ่มเติมขึ้นเองตามจินตนาการ และคิดสร้างสรรค์งานโดยใช้สิ่งต่าง ๆ เช่น ก้อนหิน

ใบไม้ กิ่งไม้ ต้นไม้ ใบหญ้า ฯลฯ

เทคนิคการจัดกิจกรรมนี้

1. เด็กและครู ร่วมกันสร้างข้อตกลงเกี่ยวกับการเล่นในศูนย์การเล่น เช่น

- ไม่นำของเล่นแต่ละศูนย์มาเล่นปะปนกัน
- เก็บของเล่นเข้าที่ทุกครั้ง เมื่อจะเปลี่ยนไปเล่นที่ศูนย์อื่น
- สร้างข้อตกลงเป็นสัญญาณก่อนหมดเวลาเล่น เพื่อเตรียมเก็บของเข้าที่จนใช้เพลง

2. เตือนให้เด็กทราบล่วงหน้าก่อนหมดเวลาเล่นประมาณสัก 3-5 นาที ตามข้อตกลง เพื่อให้เตรียมตัวเก็บของเล่นและเปลี่ยนกิจกรรมใหม่

3. สื่อ-เครื่องเล่นในแต่ละศูนย์ ควรมีการสับเปลี่ยนสื่อ-เครื่องเล่นใหม่เพิ่มเติมเป็นระยะ ๆ เพื่อไม่ให้เด็กเกิดความเบื่อหน่าย และสามารถพัฒนาเด็กได้รอบด้าน

4. ขณะทำกิจกรรมต้องคอยดูแล ชี้แนะเพื่อให้คำปรึกษา เมื่อเด็กต้องการ ครูไม่ควรบอกหรือสั่ง ให้เด็กทำตามความคิดเห็นของครู หรือให้ทำกิจกรรมเหมือนกันหมดทั้งห้อง ครูต้องคอยให้กำลังใจแก่เด็ก อย่าติเตียนจนเด็กหมดกำลังใจ

5. ควรกระตุ้นให้เด็กรู้จักคิดแก้ปัญหา เช่น พบว่าเด็กวาดภาพรถยนต์ไม่มีล้อแทนที่จะบอกให้เติมล้อรถ ครูอาจใช้คำถามว่า

“รถคันนี้เล่นไปได้อย่างไร” การถามเช่นนี้จะช่วยให้เด็กคิดและพบคำตอบด้วยตนเอง

6. การเปลี่ยนหมุนเวียนการทำกิจกรรม ครูต้องกำหนดข้อตกลงกับเด็กว่า หากโต๊ะกลุ่มใดครบหรือเต็มแล้ว แต่เด็กสนใจที่จะทำกิจกรรมนั้นต้องให้รอคอยจนกว่าจะมีที่ว่าง หรือให้เลือกทำกิจกรรมในศูนย์อื่นก่อน เมื่อมีที่ว่างจึงสามารถเข้าทำกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ตนสนใจได้

7. สร้างบรรยากาศในการทำกิจกรรม ให้มีความสดชื่นแจ่มใส อิศระ แต่ควรมีระเบียบ โดยให้เด็กเลือกทำกิจกรรมอย่างมีระเบียบ โดยทยอยเข้าทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม อาจใช้คำถาม เพื่อให้เด็กทยอยเข้า เช่น วันนี้ใครใส่เสื้อกันหนาวมาให้ได้เลือกเข้าศูนย์ได้ก่อน

8. ครูต้องแสดงให้เห็นว่าสนใจงานของเด็กทุกคน และผลงานนั้น มีคุณค่าเสมอไม่ควรมองผลงานเด็กเหล่านั้น ด้วยความขบขัน และควรนำผลงานของเด็กทุกคนหมุนเวียนจัดแสดงที่ป้ายนิเทศ

9. หากครูพบว่า เด็กคนใดสนใจทำกิจกรรมอย่างเดียวตลอดเวลา ควรเสนอแนะ และจงใจให้เด็กเปลี่ยนทำกิจกรรมอื่นบ้าง เพราะกิจกรรมสร้างสรรค์แต่ละประเภท พัฒนาเด็กแต่ละด้านแตกต่างกัน และเมื่อเด็กทำกิจกรรมตามที่แนะนำได้ควรให้กำลังใจ ให้แรงเสริมทุก ๆ ครั้ง

10. ควรเก็บผลงานเด็กทำเป็นรายบุคคลไว้ เพื่อความก้าวหน้าและพัฒนาของเด็ก

อาหารกลางวัน หรือดื่มนมทันทีเพราะอาจทำให้เกิดอันตรายได้

3. ให้เด็กช่วยกันคิดเกี่ยวกับการเล่นที่ปลอดภัย โดยใช้คำพูด ดังนี้

“เด็ก ๆ คุณวันนี้ครูมีอะไรมาให้เล่น”

“เด็ก ๆ จะเล่นอย่างไรก็ได้ แต่ต้องไม่ทำให้เพื่อนเจ็บ”

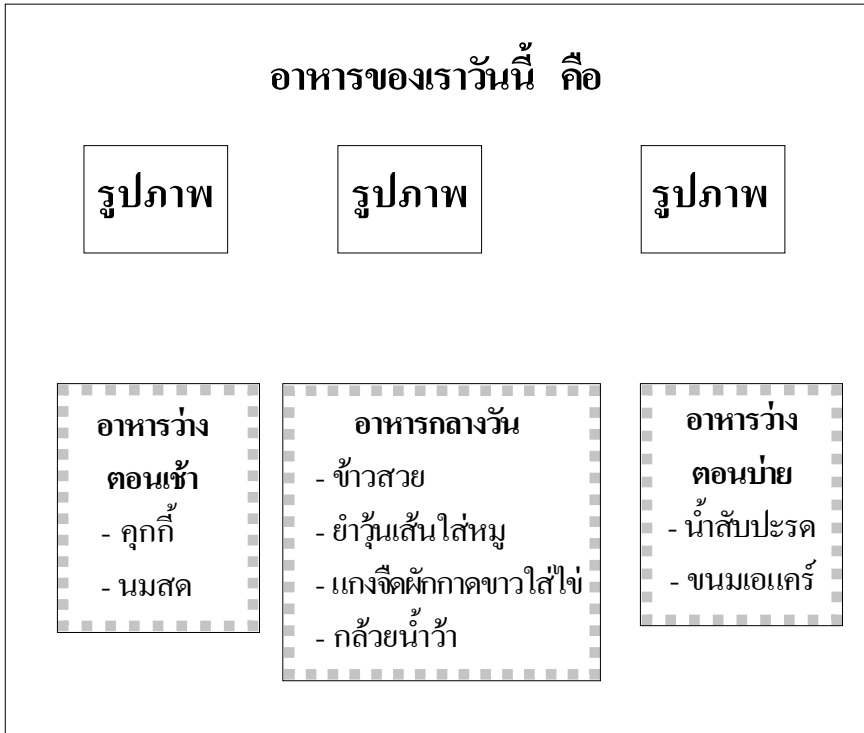
4. การจัดกิจกรรมโดยยึดให้เด็กเป็นสำคัญ ซึ่งการจัดกิจกรรมจะต้องคำนึงถึงจิตวิทยาและพัฒนาการของเด็กวัยนี้คือกิจกรรมต้องสอดคล้องกับความต้องการ ความสนใจ ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล จัดให้มีกิจกรรมสงบ และเคลื่อนไหวสลับกัน

5. เปิดโอกาสให้เด็กได้ทำ ทั้งกิจกรรมที่เป็นรายบุคคล กลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ โดยมุ่งให้ทำกิจกรรมเป็นรายบุคคลให้มากที่สุดคือ ร้อยละ 75 กิจกรรมย่อยร้อยละ 15 กิจกรรมกลุ่มใหญ่ร้อยละ 10 และควรเปิดโอกาสให้เด็กริเริ่มกิจกรรมด้วยตนเองตามความเหมาะสม

6. ระยะเวลาในการทำกิจกรรมให้เหมาะสมกับวัย ยืดหยุ่นได้ตามความต้องการ และความสนใจของเด็ก

- วัย 3 ขวบ มีความสนใจช่วงสั้นประมาณ 5 นาที
- วัย 3 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 12 นาที
- วัย 3 ขวบ มีความสนใจอยู่ได้ประมาณ 15 นาที

ตัวอย่าง การจัดป้ายนิเทศก์ เรื่อง คุณค่าอาหารที่เรารับประทานวันนี้

เวลา 12.00 - 14.00 น.
นอนพักผ่อน

การนอน มีผลต่อสุขภาพร่างกาย เด็กจะได้พักผ่อนหลังจาก
ทำกิจกรรมมานาน แต่เด็กซึ่งอายุมากการนอนหลับพักผ่อนจะน้อยลง

มีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้มากขึ้น ถ้าเด็กไม่หลับครูก็ไม่ควรบังคับให้เด็กหลับจนเด็กไม่ยอมมาโรงเรียน เพียงให้เด็กนอนพักโดยไม่ต้องหลับก็ได้

วิธีที่จะทำให้เด็กหลับ ครูมักจะใช้วิธีการหลากหลาย เช่น การอ่านนิทานให้เด็กฟัง เปิดเทปนิทาน เปิดเพลงบรรเลง และเล่าเรื่องสมมุติให้เด็กฟัง เพื่อให้เด็กมีคลื่นสมองต่ำ ๆ เมื่อเด็กอยู่นิ่ง ๆ ก็จะหลับได้เอง

เช่น ให้เด็กหลับตาครูจะพาไปเที่ยวทะเลขึ้นไปนอนบนฟองน้ำขนาดใหญ่ ลอยไปตามทะเลที่สงบมีคลื่นกระทบฝั่ง ดังเป็นจังหวะเป็นระลอกเล็ก ๆ มีลมพัดพริ้วแผ่วอ่อน ๆ เรารู้สึกผ่อนคลายที่มีมือเรารู้สึกผ่อนคลายที่... (ส่วนต่าง ๆ ของร่างกาย) และแล้วเราก็มีความรู้สึกเย็น ๆ ที่มือ ที่เท้า ที่พื้นหลัง ที่ ฯลฯ บรรยายอวัยวะทุกส่วนจนหมด ถึงดวงตา ว่าถูกน้ำ ทำให้เราเย็นสบายเรารู้สึกฟองน้ำค่อยจมลงไปใ้ในทะเลแล้วอยู่ ๆ ก็ค่อย ๆ มีกระจกใสมาครอบเราเอาไว้ ไม่ให้เราจมน้ำทะเลจากนั้นก็บรรยายสิ่งที่เห็นในท้องทะเลโดยใช้น้ำเสียงที่นุ่มนวล ค่อย ๆ เบาลง เด็ก ๆ จะจินตนาการตามครู พร้อมกับความเพลิดเพลิดจนในที่สุด ครูก็ไม่ต้องบังคับให้เด็กหลับ บางครั้งฟังไม่จบก็หลับไปเสียก่อนก็มี แต่มีบางคนที่หลับซ้าก็จะเล่าไปเรื่อย ๆ จนเด็กหลับหมดทุกคนหรือถ้าไม่หลับจริง ๆ ก็จะต้องคอยดูไม่ให้เด็กไปรบกวนเพื่อนที่กำลังหลับอยู่ ไม่ควรปล่อยให้เด็กนอนหลับเอง หรือไม่อยู่ดูแล

เวลา 14.00 - 14.10 น.
เก็บที่นอน ล้างหน้า

กิจกรรมนี้ เป็นกิจกรรมที่ทำให้เด็กมีความรับผิดชอบ รู้จักช่วยเหลือตัวเอง ครูควรฝึกให้เด็กเก็บของเข้าที่เอง ให้เด็กรู้จักพับที่นอนเองได้ ล้างหน้าด้วยตัวเองทาแป้งหิวผมเอง ถ้าใครพับที่นอนไม่เป็นก็ให้เพื่อนช่วยเหลือ เป็นการฝึกการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน นอกจากนี้ ยังจะช่วยให้ช่วยให้เด็กสามารถฝึกการพับที่นอนด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น ให้เด็กเล่นกับที่นอนได้เมื่อต้องการให้เด็กได้หายใจวงมีความกระตือรือร้นร่าเริงแจ่มใส เด็กที่ตื่นแล้วอาจให้เด็กเล่นกับที่นอน

ตัวอย่างเช่น ให้เด็กพับที่นอนให้เล็กที่สุด พับที่นอนเป็นรูปสามเหลี่ยม พับที่นอนเป็นรูปต่าง ๆ ตามจินตนาการให้เด็กเป็นตัวนอน โดยใช้ที่นอนคลุมตัวเองทำตัวเองให้เล็กที่สุด นอนตัวเล็กหรือทำนอนตัวใหญ่ที่สุดจนที่นอนปิดไม่มิด ฯลฯ แต่ไม่ควรให้เล่นจนเหนื่อยไปเหยียบเพื่อนที่ยังไม่ตื่น

เวลา 14.30 - 14.50 น.
เกมการศึกษา

เกมการศึกษา เป็นกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการสรุปเนื้อหาที่ได้ทำมาในกิจกรรมทั้งวัน ทำให้เด็กได้

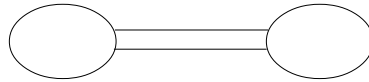
ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เกมการศึกษามีมากมายที่ให้เด็กได้เล่นหรือผู้ปกครองมารับ ได้ทั้งสาระความรู้ การเรียนรู้ทางด้านสังคม ด้านสติปัญญา ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ และจิตใจเป็นต้น เพราะเด็กจะเล่นกันเป็นกลุ่ม เล่นคนเดียว เป็นการสรุปเนื้อหา ทำให้เด็กได้เรียนรู้ตามความสามารถของตนเอง

ตัวอย่าง การจัดทำเกมแบบง่าย ๆ เด็กก็ช่วยได้ โดยใช้ตรายางรูปต่าง ๆ ที่มีอยู่มาดัดแปลงเช่น เกมจับคู่ภาพเหมือนรูปดอกไม้ ผลไม้ สัตว์หลาย ๆ ชนิดที่มีลักษณะคล้ายกัน แล้วใช้กระดาษแข็งจากกล่องกระดาษ หรือกระดาษเบอร์ 22 ตัดให้เป็นสี่เหลี่ยมจัตุรัสขนาดใดก็ได้ แต่รูปภาพไม่ควรเล็กหรือใหญ่เกินไป ใช้สติ๊กเกอร์ใสปิดทับอีกที จะทำให้เกมมีความคงทน เด็ก ๆ สามารถช่วยทำได้ หรืออาจจะใช้แผ่นภาพโฆษณาต่าง ๆ หนังสือนิตยสาร ภาพจากซองขนม นม ช้อนยา ภาพวิวต่าง ๆ ซึ่งสามารถนำมาดัดแปลงเป็นเกมการศึกษาได้ทั้งหมด ในที่นี้จะขอยกตัวอย่าง การทำโดมิโนจากช้อนยา

ตัวอย่าง การทำโดมิโนจากช้อนยา

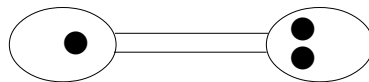
วิธีทำ

- นำช้อนยาที่มีลักษณะเหมือนกัน มาจับคู่กัน โดยใช้ด้ามช้อนช้อนกัน แล้วนำเทปใสพันให้ติดกันดังภาพตามจำนวนที่ต้องการ

เป็นบริเวณที่ใช้เทปใสพันติดกันให้แน่น

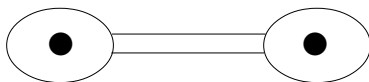
- ใช้จุด 1-3 หรือภาพ 3 ภาพ ที่ปลายช้อนทั้งสองข้าง ก็จะได้เกมโดมิโนที่ทำจากช้อนยา

- ทำให้ครบตามจำนวนที่ต้องการ โดยใช้หลักการจับคู่จุดดังนี้

1-1	1-2	1-3	1-4	1-5
2-1	2-2	2-3	2-4	2-5
3-1	3-2	3-3	3-4	3-5

เช่น 1-1 หมายถึง การติตจุดที่ซ่อนยาดังรูป

เกมการศึกษา จะช่วยให้เด็กเรียนรู้ด้วยตนเอง ทำความ
สามารถหลักในการจัดทำเกมการศึกษาก็เริ่มจากง่าย ๆ ไปยาก เช่น
เกมจับคู่ภาพเหมือน (เหมือนกันทุกประการ) เกมจับคู่ภาพกับเงา
เกมจับคู่ภาพสมบูรณ์กับเส้นประ เกมจับคู่ภาพที่สมบูรณ์กับภาพที่
ผ่าครึ่ง ซึ่งจะเห็นว่าจะยากเรื่อย ๆ ตามลำดับ ทั้งนี้ถ้าต้องการง่าย
มากก็ควรจับคู่จำนวนภาพน้อยคู่ก่อน แล้วเพิ่มขึ้น 5-10 คู่ นอก
จากนี้ ยังมีเกมการศึกษาอีกมากมาย เช่น ภาพตัดต่อ เกมจับคู่
เกมเรียงลำดับขนาดเหตุการณ์ ฯลฯ

การเล่นเกมนั้น ครูต้องฝึกให้เด็กเล่น แล้วเก็บเข้าที่นับจำนวน
ขึ้นให้ครบถ้วนก่อนใส่กล่องทุกครั้ง และมีบริเวณสำหรับให้เด็กได้
เล่นเกมการศึกษา โดยจัดโต๊ะเก้าอี้ให้เด็กได้นั่งเล่น มีกล่องหรือซอง
ให้เด็กเก็บ เพื่อฝึกความเป็นระเบียบ ความรับผิดชอบ ลดความ
วุ่นวายของเด็ก และป้องกันเกมสูญหาย

เทคนิคการจัดกิจกรรมนี้

1. การสอนเกมการศึกษานี้ ในระยะแรกควรเริ่มสอน โดยใช้ของจริงในการเล่น เช่น

การจับคู่กระป๋องแป้งที่เหมือนกัน

การจัดกลุ่มฝานมที่มีสีเหมือนกัน หรือลักษณะเหมือนกัน

การเรียงลำดับกระป๋องแป้งขนาดสูงสุดต่ำสุด

การเรียงลำดับขวดขนาดใหญ่เล็ก ฯลฯ

2. การเล่นเกมการศึกษาในแต่ละวัน อาจจะกำหนดให้เล่นวันละ 2 เกม โดยกำหนดจากสีของกล่องเกม หรือภาชนะที่ใส่ไว้ให้ โดยจะมีเกมชุดใหม่ 1 ชุดและชุดเก่าอีก 1 ชุด

3. ครูอาจให้เด็กหมุนเวียนเข้ามาเล่นเกมกับครูที่ละกลุ่ม หรือสอนทั้งชั้น ตามความเหมาะสมของเกม

4. หลังจากที่ได้เด็กเก่งเล่นเสร็จแล้ว ครูควรให้เด็กเก่งช่วยดูแลเด็กที่ช้า

5. การเช็กการเล่นของเด็ก ครูอาจทำสัญลักษณ์ของเกมแต่ละชุด ให้เด็กหยิบไปใส่กล่องของตน

6. การจัดทำกล่องใส่เกมจัดทำกล่องให้มีขนาดพอเหมาะกับจำนวนเกมและสามารถหยิบได้สะดวก โดยแยกเป็นสามสี สีแรกเป็นเกมประจำหน่วยการสอน สีที่สองเป็นเป็นเกมสัปดาห์ที่ผ่านมา สีที่สามเป็นเกมที่เสริม

การบูรณาการกิจกรรม ใน 1 วัน

ครู ควรอธิบายรายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดใน 1 วัน โดยจัดกิจกรรมตามตารางกิจกรรมประจำวันให้ดูข้างต้น เพื่อให้เห็น

ภาพกิจกรรมหลักทั้ง 6 กิจกรรม อย่างละเอียด คือ

- 1) กิจกรรมกลางแจ้ง
- 2) กิจกรรมวงกลม
- 3) กิจกรรมเคลื่อนไหวและจังหวะ
- 4) กิจกรรมเกมการศึกษา
- 5) กิจกรรมสร้างสรรค์
- 6) กิจกรรมเสรี

ตัวอย่าง การบูรณาการกิจกรรมทั้ง 6 กิจกรรม
เรื่อง “เจริญเติบโตของพืช” (ใน 1 สัปดาห์)
การบูรณาการกิจกรรมวงกลมให้สอดคล้องกับวิชาต่าง ๆ

ตัวอย่าง แผนการสอน

การบูรณาการกิจกรรมวงกลม ให้เชื่อมโยงกับรายวิชา
เรื่อง “การเจริญเติบโตของพืช”

1. แนวคิด

ต้นไม้ต้องการอาหาร น้ำ แสงแดดในการเจริญเติบโต
จึงทำให้มีดอก มีผลให้เราชื่นชม

2. วัตถุประสงค์

- 2.1 เพื่อให้เด็กคุ้นเคยกับตัวหนังสือ
- 2.2 เพื่อให้เด็กเกิดความสนุกสนานและฝึกนับตัวเลข 1-10
- 2.3 เพื่อให้เด็กเป็นคนช่างสังเกต ฝึกคิดและพิจารณา
สิ่งที่พบเห็น
- 2.4 ฝึกให้เด็กเป็นคนที่รู้จักค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง
- 2.5 ฝึกให้เด็กเป็นคนมีระเบียบ วินัยและมีความรับผิดชอบ
- 2.6 เพื่อให้เด็กทำงานอย่างมีลำดับ ขั้นตอน

3. เครื่องมือ/นวัตกรรม

- 3.1 หุ่นมือ
- 3.2 นิทานเล่นใหญ่เรื่อง แจ็คผู้ม้ายักษ์
- 3.3 เมล็ดถั่ว
- 3.4 ถู ดิน ทราย แกลบ กรวด ดินเหนียว
- 3.5 บัตรคำ - เมล็ดถั่ว - ตัวเลขอารบิก 1-9
- 3.6 เครื่องมือในการปลูกต้นถั่ว
- 3.7 เครื่องเล่นแถบบันทึกเสียง
- 3.8 แถบบันทึกเสียงเพลง “มะเขือเปราะ”

4. กระบวนการ

- 4.1 กิจกรรมนำเรื่อง
ครูเล่านิทาน พร้อมขีดหุ่นเรื่อง “แจ็คผู้ม้ายักษ์”

4.2 กิจกรรมดำเนินการ

ครู : เรามาเล่น เกม “ตาวีเศษ” กันเด็ก ๆ จะ
ได้เมล็ดถั่วเหมือนของแจ๊คด้วย

เกมตาวีเศษ

อุปกรณ์

นำบัตรคำคำว่า - เมล็ดถั่ว - เลขอารบิก 1-9
ทั้งหมด 10 ใบ

วิธีเล่น

- 1) อ่านบัตรคำทั้งหมดให้เด็กฟังแล้วคว่ำบัตรคำ
ทั้งหมดไว้
- 2) เปิดเพลงมะเขือเปราะให้เด็กเดินไปตามจังหวะ
เพลง เมื่อเพลงจบให้เด็กออกมา หยิบบัตรคำ และทายว่าได้คำ
อะไร โดยใครจับบัตรคำ “เมล็ดถั่ว” ได้จะได้เมล็ดถั่ว 10 เม็ด ใคร
จับได้หมายเลขใดและทายได้ถูกต้องก็จะได้เมล็ดถั่วเท่าจำนวน
หมายเลขนั้น
- 3) ให้เด็คนับจำนวนเมล็ดถั่วเท่าจำนวนที่ทายได้ถูก
ต้อง ถ้าทายผิดให้เด็กคว่ำไว้ที่เดิม จนเด็กได้ครบทุกคน (เพื่อฝึก
ความจำให้เด็กและหัดให้เป็นคนช่างสังเกต)
- 4) ให้เด็กพิจารณาเมล็ดถั่วที่ได้ว่ามีลักษณะ รูปร่าง
สีเหมือนกันทุกเม็ด หรือต่างกัน โดยเปรียบเทียบของตนเองและ
ของเพื่อน ทั้งรูปร่างภายนอกและภายใน (ให้เด็กแกะเมล็ดถั่วออกดู

แล้วสังเกต)

5) ครูชักชวนเด็ก ๆ ว่าเราจะปลูกต้นถั่วกันอย่างไร (ให้เด็กบางคนลองปามาเมล็ดถั่วออกนอกหน้าตัวอย่างแจ๊ก็ก็ได้ แล้วให้เด็กสังเกตว่าเกิดอะไรขึ้น)

6) ให้เด็กระดมความคิดว่า ทำไมเมล็ดถั่วของแจ๊จึงงอกได้ เราจะทำอย่างไร ให้ต้นถั่วงอกเหมือนของแจ๊

7) ให้เด็กหาความรู้โดยถามผู้เฒ่าในโรงเรียนครูก็อนุญาตให้เด็กไป แล้วรีบกลับมาเล่าให้เพื่อนฟัง

8) ให้เด็กปลูกต้นถั่วแข่งกันว่าต้นถั่วของใครจะโตและสูงกว่ากัน ต้นถั่วของใครจะงอกอย่างไรในนิทาน โดยครูเตรียม ถุง ดิน ทราช เกือบ กรวด ดินเหนียว ดินร่วน ฟองน้ำ ผ้า ขนหนูขุมน้ำ ให้เด็กเลือกใช้ปลูกเอง

9) ให้เด็กเก็บและทำความสะอาดเครื่องมือเครื่องใช้ในการปลูกต้นถั่วที่เหลือเข้าที่

10) จากนั้น ให้เด็กบันทึกการปลูกถั่ว โดยการวาดรูปรายละเอียดในการปลูกว่าใส่สิ่งใดบ้างเท่าไร แล้วระบายสีให้สวยงาม

4.3 กิจกรรมสรุป

1) ให้เด็กออกมาเล่าขั้นตอนในการปลูกถั่วของตน พร้อมกับแสดงภาพการบันทึก

2) ให้เด็กนำเมล็ดถั่วมาตกแต่งเป็นภาพศิลปะรวม

กันทั้งห้อง หรือเป็นกลุ่มในศูนย์กิจกรรมสร้างสรรค์

3) ให้เด็กอ่านนิทานเล่มใหญ่เรื่อง แจ็คผู้ขี้ขลาด

4) ให้เด็กกลับไปหาความรู้ที่บ้านว่าจะปฏิบัติกับต้น
ถ้อย่างไรจึงจะทำต้นถั่วเจริญเติบโตเหมือนในนิทาน จากนั้นนำมา
ปฏิบัติและเล่าให้เพื่อนฟังในวันรุ่งขึ้น

5. การประเมินผล

5.1 วิธีการ สังเกตพฤติกรรมของเด็กในการร่วมกิจกรรม
แสดงความคิดเห็นของเด็กและ การตอบคำถาม

5.2 เครื่องมือ แบบสังเกตพฤติกรรม

5.3 เกณฑ์ เด็กร่วมกิจกรรมด้วยความสนุกสนาน

6. ข้อเสนอแนะ

6.1 นิทานและเพลงเปลี่ยนแปลงได้แต่ให้คงแนวคิดและ
วัตถุประสงค์ของกิจกรรมและเนื้อหาในกิจกรรม เนื้อเรื่องในนิทาน
ควรแทรกคุณธรรมไว้ด้วย

6.2 กิจกรรมนี้ ต้องใช้เวลา ดังนั้น ครูควรให้โอกาสเด็ก
ได้พูดถึงการเปลี่ยนแปลงของต้นถั่วของตนทุกวัน

6.3 ให้เด็กบันทึกต้นถั่วของตนทุกวันแล้วให้เด็กสังเกต
ซักถามและเปรียบเทียบกับของเพื่อนถ้าต้นถั่วของตนแตกต่างจากคนอื่น

6.4 ให้รางวัลกับเด็กที่ปลูกและดูแลต้นถั่วของตนด้วย
ความรับผิดชอบเป็นเมล็ดถั่วให้นำไปปลูกที่บ้านหรือเมล็ดอื่น ๆ

6.5 ให้รางวัลกับเด็กที่มีต้นถั่วสูงที่สุด โดยการปรบมือ

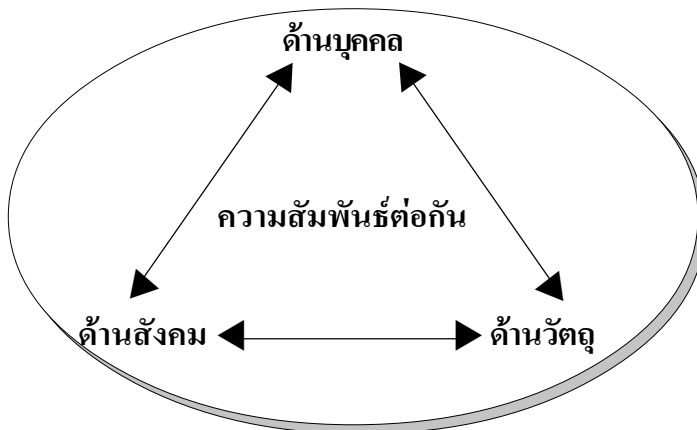
ให้และให้ออกมาเล่ามาทำอย่างไรจึงได้ต้นถั่วสูงกว่าเพื่อน ๆ

6.6 ให้เด็กจับประทานกลางวันเป็นฝักถั่ว พร้อมกับ
พูดถึงคุณค่าของถั่ว

การจัดสิ่งแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียน

สิ่งแวดล้อมสำหรับเด็กแรกเรียนนั้น ควรจะรวมความสัมพันธ์
ระหว่างบุคคล และระหว่างบุคคลกับโลกรอบตัวด้วย เช่น ภาพ
เด็กชายชานนท์และเด็กชายโกโด้กำลังช่วยกันสร้างไม้บล็อกเป็นบ้าน
หรือภาพครูพูดคุยกับเด็กที่ศูนย์งานกระดาษ ซึ่งสิ่งแวดล้อมในภาพ
นี้ จะเป็นผลให้เด็กเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในด้านต่าง ๆ สรุปได้
ว่า สิ่งแวดล้อมของมนุษย์นั้น ประกอบด้วย องค์ประกอบที่สัมพันธ์
กัน 3 ประการ คือ บุคคล สังคม และสิ่งแวดล้อมทางด้านวัตถุ

องค์ประกอบของสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบทางด้านบุคคล

ครูแต่ละคน ก็เป็นสิ่งแวดล้อม เพราะครูเป็นบุคคลที่มีอารมณ์ ความคิด และประสบการณ์ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อวิธีการที่ครูมีสัมพันธ กับเด็กแต่ละคน และในขณะที่เด็กต้องผ่านขั้นตอนของพัฒนาการ ทางจิตวิทยา ผู้ใหญ่ก็ต้องผ่านลำดับขั้นตอนของการใช้ชีวิตมนุษย์ เช่นเดียวกัน จะเห็นว่าสิ่งแวดล้อมทางด้านบุคคลนี้ ควรจะเริ่มจากตัว ครูเองเป็นอันดับแรก โดยต้องทำตนเป็นสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับเด็ก แสดงออก ทั้งด้านภายในและภายนอก ให้เหมาะสมเป็นแบบอย่าง สิ่งแวดล้อมที่ดีสำหรับเด็ก

องค์ประกอบทางด้านสังคม

เบ็ตตี้ คาร์ดเวล (Betty Caldwell) กล่าวไว้ว่า “เราจำเป็นต้องตระหนักถึงการพัฒนาให้เด็กมีความคิดในทางที่ดีต่อบุคคลอื่น ๆ เช่นเดียวกับที่เราให้ความสำคัญต่อการพัฒนาให้เด็กเกิดความคิดใน ทางที่ดีกับตนเอง การตระหนักและการคิดถึงบุคคลอื่นด้วย จะเป็น การพัฒนาขึ้นมาอีกระดับหนึ่ง โดยเริ่มจากครูเป็นคนจัดและส่งเสริม เจตคติในการร่วมมือกับผู้อื่น ครูต้องให้เด็กเห็นความสำคัญของ ความรู้สึกและสิทธิของเด็กแต่ละคน ทำให้เด็กเห็นความสำคัญ ด้วย การแสดงออกทางท่าทาง และการสื่อสารทางด้านคำพูดเชิงบวก เช่น

- แสดงความเข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น
- ปรับบุคลิกให้ดูอบอุ่น และมีความสนใจในทุกชีวิต

- แสดงออกถึงความรู้สึกว่าตนมีความสำคัญสำหรับครู
- ส่งเสริมให้เด็กเกิดความคิดในทางที่ดีต่อตน เพื่อเป็นบันไดไปสู่ความรู้สึกที่ดีต่อความรู้สึกของคนอื่น
- ครูต้องใช้คำพูดเน้นย้ำให้เห็นความเป็นเอกัตบุคคลของเด็กแต่ละคนด้วยคำพูดสร้างสรรค์เชิงบวก เช่น ศิริพรเล่านิทาน ได้จบเรื่องแต่อ่านสเล่าไม่ได้แต่ต่อตัวต่อเป็นจึงทำสวรรค์ได้เหมือน ซึ่งศิริพรทำยังไม่ได้

ครู ควรทำให้เด็กซึมซับเจตคติของตน เกี่ยวกับการเข้าใจและเห็นใจผู้อื่น โดยการยอมรับซึ่งกันและกัน จัดให้มีกิจกรรมบางอย่างร่วมกัน นอกจากนี้ ยังทำให้รู้จักช่วยเหลือผู้อื่นด้วยและในไม่ช้าเด็ก ๆ ก็ทำสิ่งเหล่านั้นเอง โดยครูไม่ต้องออกคำสั่งอีกต่อไป

องค์ประกอบทางด้านวัตถุ

การจัดสิ่งแวดล้อมทางด้านวัตถุนั้น มีความสำคัญต่อการสร้างสิ่งแวดล้อมทางด้านวินัยให้เด็กเป็นอย่างมาก ห้องเรียนใดจัดห้องไม่มีระเบียบไม่เป็นสัดส่วน ที่ไม่เหมาะสมเด็ก ๆ ไม่มีบริเวณที่แน่นอนอิสระเสรี เล่นตรงไหนก็ได้ทุกที่ นำของจากศูนย์นี้ มาเล่นนี้ นำของจากศูนย์หนึ่งย้ายไปอีกที่หนึ่งก็จะทำความวุ่นวายกับเพื่อน ๆ เต็มไปกันหมด หรือตัวอย่างการนำเอาศูนย์ที่ต้องการความสงบไปอยู่ใกล้กับศูนย์ที่ใสเสียงดัง ก็จะทำให้เด็กไม่มีสมาธิในการทำงานเท่าที่ควร เช่น ศูนย์ดนตรีอยู่ติดกับศูนย์วาดรูปสีเทียน เป็นต้น

ดังนั้น ในการจัดศูนย์ให้เด็กควรจัดคิดถึงการปฏิบัติจริงของเด็ก ให้มากให้มีความสงบ สบายใจไม่ถูกรบกวนจากเพื่อนที่เล่นต่างกัน ด้วย นอกจากการจัดห้องเรียนให้เหมาะสมในการจัดตั้งศูนย์ต่าง ๆ ทั้ง 13 ศูนย์ แล้วยังสามารถจะส่งเสริมการเรียนรู้ให้เด็กเรียนรู้ทาง ภาษาได้ เช่น จัดนิทานเล่มใหญ่ให้เด็กได้เปิดอ่านที่ผนังหรือขาตั้ง

ในการจัดสิ่งแวดล้อม ควรจัดมุมธรรมชาติศึกษาให้เด็กได้ สังเกต เช่น การเลี้ยงปลา การปลูกต้นไม้ การเพาะเมล็ดพันธุ์พืช ชนิดต่าง ๆ ครูควรปลูกฝังในเรื่องการอนุรักษ์ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ด้วย เนื่องจากเด็กปฐมวัยเป็นวัยที่เหมาะสมในการเสริมสร้างบุคลิกภาพ ดังนั้น การปลูกฝังให้เด็กมีความสำนึกในการอนุรักษ์ธรรมชาติและ สิ่งแวดล้อม จึงควรเริ่มในวัยต้นของชีวิต คือเริ่มตั้งแต่ปฐมวัย

การเรียนรู้ผ่านการเล่น พัฒนาเด็กได้อย่างไร

กิจกรรมการเล่นของเด็ก ที่เด็กสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่าง สนุกสนาน เพลิดเพลิน เช่น กิจกรรมดนตรี ศิลปะ นันทนาการ และเกม โดยมีผู้ใหญ่คอยกระตุ้น และแนะแนวทางที่ถูกต้องให้กับ เด็ก จะเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพของสมอง และช่วยให้เด็กปรับตัว ให้เข้ากับสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเพิ่มคุณภาพชีวิตที่ดีในสังคม ทั้งนี้ เพราะ

- 1) การเล่นเป็นสังคม
- 2) การเล่นเป็นการฝึกประสาทสัมผัส เช่น การจัด

กิจกรรมพลศึกษา กิจกรรมเกี่ยวกับศิลปะศึกษา

- 3) การเล่นเป็นการสำรวจ
- 4) การเล่นเป็นการส่งเสริมทักษะ
- 5) การเล่นเป็นการเลียนแบบ
- 6) การเล่นเป็นการเรียนรู้กฎ กติกา มารยาท และพิธีการ เพื่อพัฒนาวินัย ทางจิต
- 7) การเล่นเป็นการเคลื่อนไหว เกิดความตื่นตัว และความคิดสร้างสรรค์

ภารกิจของครูต้นแบบ เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้

ครู เป็นผู้ที่หนึ่งที่ได้รับการคัดเลือกเป็นครูต้นแบบ ซึ่งจะต้องมีรูปแบบการสอนที่ชัดเจน สามารถใช้เป็นแบบอย่างเผยแพร่ได้ โดยมีลักษณะการจัดกิจกรรมการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่คำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ดังนี้

1. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยเน้นให้ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง
2. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งการเรียนรู้เรื่องของตนเอง ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม
3. จัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่อง ทักษะการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพ
4. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งพัฒนากระบวนการคิด

การแก้ปัญหา โดยเน้นประสบการณ์และฝึกปฏิบัติ

5. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผสมผสานความรู้ คุณธรรม ค่านิยม และคุณลักษณะอันพึงประสงค์
6. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มุ่งพัฒนาประชาธิปไตย
7. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ภูมิปัญญาและศิลปวัฒนธรรม
8. การวิจัยและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ในชั้นเรียน
9. จัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยความร่วมมือกับครอบครัวและชุมชน
10. การประเมินผลการเรียนรู้ ที่มุ่งเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

จากเกณฑ์การคัดเลือกครุภัณฑ์แบบ ตามประเด็นการเรียนรู้ 10 ประการดังกล่าว เป็นประเด็นสำคัญของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ดังนั้น เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ จึงเกิดโครงการครุภัณฑ์แบบขึ้น เพื่อให้ครุภัณฑ์แบบผลักดันให้การปฏิรูปการเรียนรู้เกิดผลในทางปฏิบัติได้อย่างชัดเจน

ภารกิจแรกที่เริ่มเมื่อได้เป็นครุภัณฑ์แบบนั้น คือการขยายผลเผยแพร่วิธีการจัดการเรียนการสอนในลักษณะกัลยาณมิตรนิเทศ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญให้กับครูทั่วไป ไม่น้อยกว่า 10 คน โดยไม่กระทบกระเทือนการปฏิบัติงานตามปกติ เป็นเวลา 4 เดือน

ในการปฏิบัติงานดังกล่าว ส่งผลทำให้ครูเครือข่าย และเพื่อนครูที่สนใจใฝ่รู้ มีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง พัฒนาแผนการสอนให้ดีขึ้น เผยแพร่ความรู้โดยเข้าร่วมแสดงนิทรรศการ และเผยแพร่เอกสารแผ่นพับเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของตน รวมทั้งบุคคลอื่นๆ ไม่ว่าจะเป็นชาวบ้าน ผู้ปกครองเด็ก และชุมชน ต่างได้ที่เข้าใจการปฏิบัติการเรียนรู้ได้อย่างถูกต้องมากขึ้น

จากครูต้นแบบขยายสู่เพื่อนครู เครือข่ายอย่างไม่หยุดยั้ง

หน้าที่สำคัญของครู คือการเป็นวิทยากรให้กับครูเทศบาล ในการอบรมเชิงปฏิบัติการในการผลิตสื่อ มีการประชุมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกันอยู่เป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ครูจึงมีโอกาสดำเนินงานสานต่อจากภารกิจของครูต้นแบบอย่างเต็มทีอีกครั้งหนึ่ง เพื่อมุ่งสร้างความรู้ความเข้าใจ ในรูปแบบวิธีการเรียนรู้ให้กับครูเทศบาล

ในกิจกรรม ครูได้จัดทำเอกสารแจกให้อ่านศึกษา แล้วทำการวิเคราะห์ทำความเข้าใจร่วมกัน และดูวิธีการสอนของครูแต่ละคน แล้วนำมาพูดคุยร่วมกันว่าเหมาะสมหรือเปล่า ควรแก้ไขหลายครั้งหลายหน โดยได้เชิญคณะครูเครือข่ายของครูไปช่วยกันการสอนอีกด้วย แล้วนำมาช่วยวิพากษ์วิจารณ์ข้อดีข้อเสียร่วมกัน ไม่มีใครโกรธใครเมื่อถูกวิพากษ์ ทำให้เกิดแนวความคิดที่หลากหลายมากขึ้น

ผลของการขยายเครือข่ายครูเทศบาล ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในโรงเรียนที่มีครูเป็นครูเครือข่ายทุกโรงเรียน ต่างก็กลับไปช่วยกันพัฒนาครูในโรงเรียนของตน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลงการสอนขึ้น รวมทั้งผู้บริหารก็สนับสนุน โดยการสร้างบรรยากาศให้เกิดการเรียนรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น จัดตกแต่งสถานที่ให้เกิดการเรียนรู้ ส่งครูไปสัมมนาทางวิชาการ ส่งครูไปดูงาน จัดการอบรมให้ครู ซึ่งทุกฝ่ายต่างเร่งกระตือรือร้น เพื่อให้เกิดการปฏิบัติการเรียนรู้ภายในโรงเรียนของตนโดยเร็ว

แนะนำครุภัณฑ์แบบ

แนะนำครูต้นแบบ ปี 2542

ชื่อ/นามสกุล	นางสาวอนงค์ ลឹมสกุล		
ตำแหน่ง	อาจารย์ 2 ระดับ 7		
สถานที่ทำงาน/สังกัด			
ชื่อสถานที่	โรงเรียนเทศบาลทำอัฐ		
สังกัด	สำนักบริหารการศึกษาท้องถิ่น		
เลขที่	8		
ตำบล	ทำอัฐ	อำเภอ	เมือง
จังหวัด	อุตรดิตถ์	รหัสไปรษณีย์	53000
ที่อยู่			
บ้านเลขที่	274/13	ถนน	สำราญริน
ตำบล	ทำอัฐ	อำเภอ	เมือง
จังหวัด	อุตรดิตถ์	รหัสไปรษณีย์	53000
โทรศัพท์			
โทรศัพท์ที่ทำงาน	0-5541-1263		
โทรศัพท์ที่บ้าน	0-5541-2126		
โทรศัพท์มือถือ	0-1394-5323		

คณะผู้ดำเนินการ

ที่ปรึกษา

ดร.รุ่ง แก้วแดง

เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

ดร.นงราม เศรษฐพานิช

ที่ปรึกษาด้านนโยบายและแผนการศึกษา

นางสาวมยุรี จารุปาน

รองเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ

นักวิจัย

นางสาวอนงค์ สิมสกุล ครุภัณฑ์แบบ ปี 2542

วิชาการจัดประสบการณ์ ระดับก่อนประถมศึกษา

ผู้พิจารณารายงาน

อาจารย์เขียร สามารถ

ผู้ดำเนินการโครงการ

นางสาวสมรฉวีกร อ่องเอิบ

นางสาวภัทธิดา พันธุมแสน

นางฟ้าม่วย เรืองเลิศบุญ

นางสาวอุษา คงสาย

ผู้จัดทำ บรรณาธิการ ผู้เรียบเรียง และจัดพิมพ์ต้นฉบับ

นางฟ้าม่วย เรืองเลิศบุญ

ผู้ประสาน

นายสมยศ พันธุ์โอพารกุล

หน่วยงานที่รับผิดชอบ

สำนักงานนโยบาย แผน และมาตรฐานการศึกษา ศาสนา

และวัฒนธรรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (สกศ.)

สำนักนายกรัฐมนตรี

เทคนิคการจัดกิจกรรม

- เด็กและครู ร่วมสร้างข้อตกลง
- เด็ก รู้กติกา รู้เวลา
- สื่อ สับเปลี่ยนสื่อ เครื่องเล่นเป็นระยะ
- หมุนเวียนกิจกรรม
- ครู คอยดูแล ชี้แนะ ให้คำปรึกษา
- ให้กำลังใจ สนองความต้องการ อย่าติเตียน
- กระตุ้นให้คิด แก้ปัญหา
- เก็บผลงานเป็นรายบุคคล
- ดูแลความก้าวหน้า และพัฒนาการของเด็ก

อนงค์ ลิ้มสกุล